

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1950. G.

19. NOVEMBRĪ

Nr. 47 (305)

Tauta nosauc kandidatus

M. ZORINS

Šajās neaizmirstamajās dienās visos Padomju Latvijā novados jaušama gaiša svētku noskaņa, cilvēku sirdīs savilņo cildenas jūtas. Tauta nosauc deputātu kandidātu vārdus vietējām darba lauzu deputātu padomēm. Un pirmās no visu lūpām atskan lielā Staļina vārds, paša mīļākā un dārgākā cilvēka vārds.

Katra sanāksmē, kurā vēlētaji izvirza savus kandidātus, izjūtu un pārdzīvojumu ziņā ir padomju lauzu pašas lielākās, pašas savilņojošākās un istākās mīlas apliecinājums biedram Staļinam.

Šajās sapulcēs darba lauzu vienotības spēka pacelti, cildeni brīža sasilīti, cilvēki kvēlos vārdos stāsta par savu dzīvi, pārsprīz nākotnē plānus, izsaka savas visdziļākās domas. Ar ne-parastu spilgtumu te atklājas padomju cilvēku visciešākā saliedētība ar savu valsti, ar visu daudzmiļoņu padomju tautu, daudzo padomju naciņu kopējo likteni.

Ja pārļāšām visas runas, kuras atskanējušas šajās sanāksmēs, — to, ko teicis akademiķis vai kolchoznieks, skolotājs vai atslēdznieka vārdus, ģenerāļa vai traktoristes runas, tūdaļ varam uztvert vienas, visu izteiktas, pašas spilgtākās, pašas zīmīgākās domas: — vēlētaji runā par Dzimteni un par to, ko darijis viņu izvirzītais deputāta kandidāts Dzimtenes, padomju zemes un valsts uzplaukumam.

Tā tiek vērtēta katra padomju cilvēka darbība!

Pirms daudzām gadu iela's Staļins sacīja, ka Lēpina personībā bolševikus arvien sevišķi valdzināja viņa kautrība un viriškība. Mūsu ļaudis visās lietās mācās no Lēpina un Staļina. Deputātu kandidāti — tie ir, parastie padomju cilvēki, vienkārši un virišķīgi padomju patrioti. Viņi sevi nepacēļ pāri darba lauzu masai, viņi nemil runāt par sevi un nopelniem. Šie cilvēki tiecas un traucas tikai uz priekšu, un vakardiena viņiem — lai arī tā būtu bijusi pašu lielāko varoņdarbu pilna — arvien ir tikai iedvesmotāja jauniem panākumiem nākotnē.

Kolchozo «Jaunā gvarde» par deputātu kandidātu Elējas rajona darba lauzu deputātu padomei izvirzīta kolchoza lopkopības fermas pārzene Otilija Andersone.

Otiliju Andersoni pazīst visā Padomju Latvijā. Ar ko viņa ieguvusi cieņu un atzinību? Ar savām komunistiskajām atlieksmēm pret darbu, ar to, ka viņa vienmēr apzinās, kādi pienākumi tai jāpilda Dzimtenes labā.

Sogad b. Andersone tika apbalvota ar Lēpina ordeni. Republikas darba ļaudis kā savu delegātu viņu sū-

tāja uz otro Vissavienības miera piekritēju konferenci Maskavā. Viņa ir cilvēks, kurā mērķtiecīgi apvienojusies radoša darba sajūsma un drosmīga viriškība cīnīties par mieru. Tas raksturo viņu kā vienkāršu padomju cilvēku, kas ar savu darbu, savām domām un pārdzīvojumiem atspoguļo komunisma celtnieku jaunās, pirmreizējas īpašības, kuras veido padomju iekārta, padomju dzīve.

— Es to zinu un saprotu, ka mūsu zemē par cilvēku spriež pēc tā, kā viņš strādā, — saka Otilija Andersone. — Tam, kas strādā ar sirdsdedzi un labi — tam pie mums cieņa un slava.

Lūk, mūsu valsts, socialistiskās iekārtas visdziļākais sasniegums! Cilvēka vērtību, viņa vietu dzīvē un sabiedrībā pie mums nenosaka vis bagātība vai raduraksti, nenosaka skanoši tituli, bet radošs darbs — pašreizējais un neatlaidīgais darbs, kas, pārveidojot visu dzīvi, padarot to ar katru dienu skaistāku un bagātāku pārveido arī pašu cilvēku, paceļ viņu un viņa darbu tādos augstumos, kā tas vēl nekad un nekur nav bijis.

Tieši ar šīm cildenajām īpašībām, kuras rada un kaldina padomju iekārta komunistiskās sabiedrības veidošanās apstākļos, padomju pilsonis stāv pāri visiem, kas dzīvo kapitalistiskajā pasaulē. Tur, kur darba cilvēkam draud bezdarbs, kur tam nav tiesību, viņa dzīve padota visādām nejausībām, no kurām viņu paglābt nav spējīga ne kapitalistiskā iekārta, ne viņa paša neiedomājami sūras pūles.

Vienīgi mūsu — padomju zemē — darbs, atbrīvots no eksploatācijas vajām, padarījis pašu darba darītāju par laimīgu, dzīvesprieku pārpilnu cilvēku, padarījis padomju pilsoni par savas zemes un dzīves saimnieku un vadītāju. Tādēļ padomju cilvēka balsi dzird un uzklausa visā plašajā pasaulē: mūsu draugi ar cerībām, bet ienaidnieki ar bailēm.

Rīgas elektromašīnu rūpnīcas strādnieki par kandidātu Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomei izvirzījuši biedru Mārtinu Čaksti.

Čakste ir viens no labākajiem šīs rūpnīcas stachanoviešiem. Tādu kā viņš mūsu zemē ir miljoniem citu stachanoviešu, un šajā nopelniem bagātā mūsu iekārtas spēks, jo viņas spērumu, monolīto liecējumu un izturību nosaka darba varonības piemēri, kas kļuvuši par masu parādību.

Čakstiem piemīt padomju strādnieka — novatora labākās īpašības. Viņš

ir īsts sava darba entuziasts, mīl savu rūpnīcu, viņam vienmēr pirmajā vietā ir rūpnīcas strādnieku kolektīva gods. Viņam tuvi arī darba biedri, kuru vidū Čaksti cildina kā stipras gribas un noteiktu cilvēku. Deputāta kandidāts Čakste — viens no tiem padomju rūpnīcas strādnieku pārstāvjiem, kas soļo Staļina piecgades redzamāko celtnieku pašas pirmās rindās. Čakste strādā bez brāķa. Viņa ražotā produkcija ir vienmēr vislabākās kvalitātes paraugs. Savu produkciju viņš apzīmē ar tehniskās kontroles nodaļas izsniegto personīgo zīmogu.

— Mūsu rūpnīcas ražojumu marka — ir mana personīgā marka, — saka Mārtiņš Čakste.

Tā var runāt tikai cilvēks, kura personīgā dzīve un liktenis nav atdalāmi no viņa rūpnīcas, visas valsts dzīves un likteņa.

Tāds cilvēks ar savu darbu ceļ komunismu, diendienā kaldina mūsu valsts varēnību!

Pagātnē Latvijas progresīvie darbinieki, zinātnieki un rakstnieki kādreiz sapņoja par tādiem laikiem, kad cilvēkam būš iespējams izkopt un attīstīt visā savas pilsona īpašības, kad cilvēks varēs būt pašapzinīgs, lepns un virišķīgs, kad cilvēks, mīlu brāļu un draugu vidū, ar pašātvību un visgaišākajiem nodomiem varēs skatīties nākotnē, sazaļdzint rītdienu.

Tagad šis ilgās un sapni piepildījušies.

Ar katru dienu papildinās deputātu kandidātu saraksts vietējo darba lauzu deputātu padomju vēlēšanām. Tauta nosauc savu labāko daļu un meitu vārdus.

Rīgas pilsētas Staļina rajonā, kur 16. vēlēšanu apgabala par deputātu kandidātu Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomei izvirzīts dzīvnieku, rajona lielāko rūpnīcu un fabriku darba pirmrindnieki stājušies stachanoviešu sardzē par godu vēlēšanu — visas tautas svētku dienai. Mīlīgā pacilātībā gatavojoties cildenam brīdim, kad visi dosies pie urnām, lai ar saviem biļeteniem nobalsotu par komunistu un bezpartejisko bloka kandidātiem, viņi ar jaunām darbības uzvarām vēlas padarīt šo brīdi vēl skaistāku.

Tā ir brīvā darba, padomju patriotu sajūsma.

Tā ir miera un demokrātijas cīnītāju darba un cieņas sajūsma.

Tā ir to cilvēku sajūsma un darba aizrautība, kuri atrodas pirmajās rindās cīņā par komunismu.

Literatūras un mākslas darbinieki — deputātu kandidāti

14. novembrī latviešu padomju rakstnieku saimē izraudzīja savu deputātu kandidātu Rīgas pilsētas un Kirova rajona darba lauzu deputātu padomēm.

Staļina premijas laureāts A. Grigulis par deputātu kandidātu Rīgas pilsētas padomei ierosināja izvirzīt Latvijas Padomju rakstnieku savienības valdes sekretāru dzejnieku Valdi Luksu. «Biedra Luksa dzīve noritējusi visas tautas acu priekšā, un visa tauta redz, ka viņš savu dzīvi un darbu pašreizējā veidā veltījis komunisma celtniecībai», — teica runātājs. V. Luksa literāro un sabiedriskā darbību, īpaši uzsvērdams viņa atsaucību pret jaunajiem dzejniekiem, raksturoja V. Vasars. Sapulcē vienprātīgi atbalstīja ierosināto kandidātu. Par deputātu kandidātiem Kirova rajona darba lauzu deputātu padomē rakstnieku saimē izvirzīja «Kiroga» atbildīgo redaktoru Andreju Balodi un «Literatūras un Mākslas» atbildīgo redaktoru Valdemāru Kalpiņu. Viņu kandidāturas ieteica Z. Deglava, J. Vanags, V. Bērce un J. Ratners.

Vietējo padomju vēlēšanām vēltītajā Operas un baleta teatra darbinieku sapulcē teatra elektroapgāismotājs b. Zvejnieks ierosināja priekšlikumu par kandidātu Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomē izvirzīt LPSR nopelniem bagāto mākslas darbinieku Jevgeņiju Meiju. Šo kandidātu at-

balstīja LPSR tautas māksliniece, Staļina premijas laureāte E. Pakule un orķestra čello grupas koncertmeistars, LPSR nopelniem bagātais mākslinieks E. Berzinskis. Runātāji raksturoja b. Meijas lielos nopelnus Operas un baleta teātri un līdzšinējo darbā pilsētas darba lauzu deputātu padomē, kur viņš vada kultūras komisiju. Teatra kolektīvs par kandidātu Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomē vienbalsīgi izvirzīja J. Meiju.

Tikpat vienprātīgi par deputātu kandidātiem Kirova rajona darba lauzu deputātu padomē Operas un baleta teatra mākslinieciskais, tehniskais un administratīvais personāls izvirzīja baleta solistes Ireni Strodī un Anželiku Grimzi, solistu Osipu Petrovski un Veroniku Stabrovsku un orķestra pirmo violiņu grupas koncertmeistaru Jāni Hunchenu.

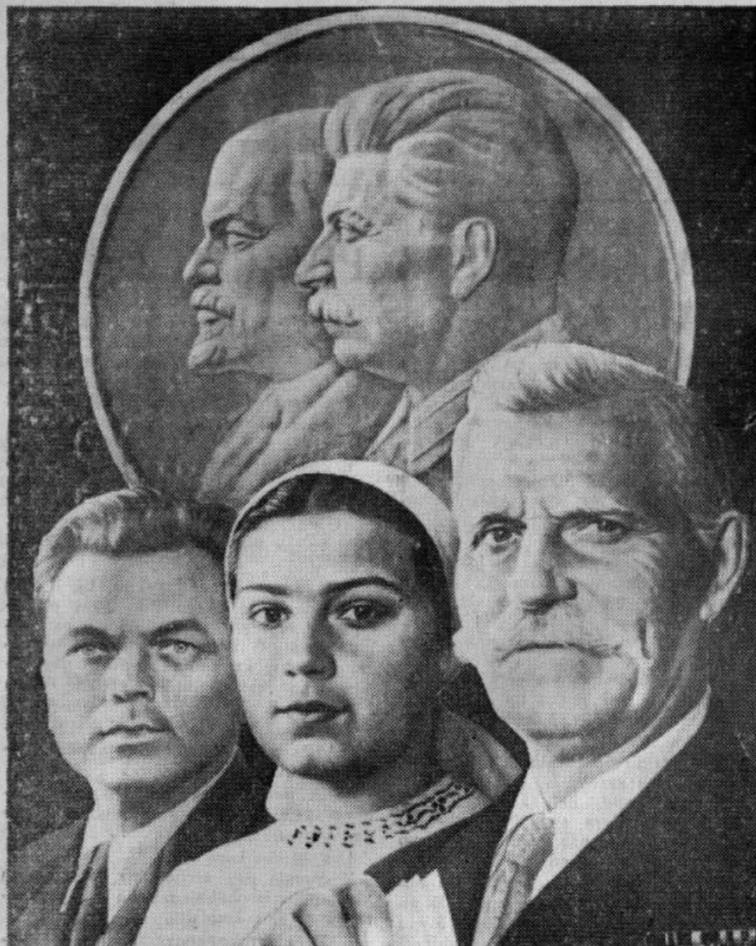
15. novembrī deputātu kandidātu izvirzīšanai bija sapulcējies Dailes teatra kolektīvs. «Mēs gribam balsot par cilvēkiem, kas darbā jēlcek ne tikai savas rokas, bet arī prātu, domas, visu savu sirdi, lai palīdzētu cilvēcei nodrošināt laimīgu nākotni, lai piepildītos cilvēces mūžsenais sapnis par laimi, par komunismu», — teica L. Bērziņa, uzsvērdama, ka tāds cilvēks ir teatra direktors Jānis Palkavnieks. Runātāja aicināja viņa kandidātu izvirzīt Rīgas pilsētas padomē vēlēšanām. Atbalstī-

dams arī ierosinājumu, aktieris A. Stūbava atgādināja b. Palkavnieka karavīra gaitas Spanijas pilsonu karā un Lielajā Tēvijas karā, kur viņš bija virišķīgs cīnītājs arī darba lauzu lietā.

Teatra partijas pirmorganizācijas sekretare b. Poza Kirova rajona darba lauzu deputātu padomē vēlēšanām izvirzīja LPSR nopelniem bagātās mākslinieces Elvīras Brambergas un LPSR nopelniem bagātā māksliniece L. Zviģule — LPSR nopelniem bagātās mākslinieces, Staļina premijas laureātes Mildas Klētnieces kandidātu. Dailes teatra saime vienprātīgi atbalstīja izvirzītās kandidātas.

Akademiskā Dramas teatra personāls par saviem kandidātiem Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomē vēlēšanām izraudzīja LPSR nopelniem bagāto mākslinieku, Staļina premijas laureātu Richardu Zandersonu un Staļina premijas laureāti Veltu Līni, bet par kandidātiem Staļina rajona darba lauzu deputātu padomē — Zigriņu Grīli un Kārli Strāderu.

Liepājas Dramas teatra kolektīvs atbalstīdams aktieri V. Verneru un A. Briču ierosinājumu, par deputātu kandidātiem Liepājas pilsētas darba lauzu deputātu padomē izvirzīja LPSR nopelniem bagāto mākslinieci Anni Sūnovsku un LPSR nopelniem bagāto mākslas darbinieku Zani Braslu.

Balsojiet par Lēpina-Staļina diženo lietu, par komunistu un bezpartejisko bloka kandidātiem! B. Berezovska plakāts

AR TAVU VĀRDU, BIEDRI STAĻIN!

Katram padomju cilvēkam, kas redzējis F. Šurpina gleznu «Mūsu Dzimtenes rīts», tā dzīji jo dzīji iespiedusies sirdī.

Agrā rīta stundā, kad cilvēki un daba mostas jaunai dienai, biedrs Staļins izgājis mūsu Dzimtenes laukos un, dziedā, liksmas rītausmas apmirdzēt, gudru, siltu, tēvišķīgu skatienu raugās socialistiskās zemes tāles, ieludamies visas padomju tautas un katrā atsevišķā cilvēka dzīvē un nākotnē. Varenā ainava gleznas fonā ar plašiem kolchozu tūrumiem, kūpošiem rūpnīcu dūmeņiem pie horizonta, elektrības augstsprieguma līnijām, nesen iestādītiem, plaukstošiem mežu aizsargjoslu kociņiem — it kā simbolizē lielā vadoņa mūža darbu, viņa veikumu padomju tautas laimes un labklājības labā.

No gleznas staro varenis, mierīgs spēks, dzīves un augšanas spars. Un verīgi ielūkojoties šai audeklā, skatītājs dzīji izjūt, ka daudz dandz vairāk par zeļtāno saulīteku, kas pāri padomju zemei lej siltu, dzīvinošu gaismu, mūsu Dzimtenes rīts ir biedrs Staļins.

Patiesām, itin viss, kas mūsu dzīvē radies un rodas jauns, viss, kas dzimst, atīstās, aug, viss, kas ceļ padomju tautas spēku un varenību, viss, kas virza uz priekšu socialistisko ekonomiku un kultūru — viss tas padomju tautas apziņā nesaraucjami saistīts ar Staļina vārdu.

Ne velti Staļina vārdu mūsu cilvēki piešķir visam lielajam, skaistajam, diženajam. Piecgades, kurās padomju zeme izauga par vismodernākās industrijas un lauksaimniecības lielvalsti, kurās Padomju Socialistisko Republiku Savienībā socialisms guva pilnīgu uzvaru, mēs saucam par staļinskajām piecgādēm. Dabas pārveidošanas plānu, kas sausās stepes un tukšnešus pārveidois ziedošos dārzos un udeņus no purviem un dumbrājiem aizvadīs uz upēm un jūrām, mēs saucam par staļinskā dabas pārveidošanas plānu. Gigantiskās jaunceltnes uz Volgas, Turkmēnijā un Ukrainā kurām līdzīgas cilvēce vēl nekad nav pazinusi, mēs saucam par staļinskajām jaunceltnēm. Mūsu Konstitūciju, kas padomju tautai nodrošinājusi vispilnīgāko brīvību, vispatiesāko demokrātiju, mēs saucam par Staļina Konstitūciju. Un pašu laikmetu, kurā mēs dzīvojam, saucam par Staļina laikmetu.

Staļins ir allaž ar mums, ar mums visiem kopā un ar katru atsevišķi. Doma par Staļinu ir mūsu prātā, kad sākam jaunu, lietu darbu. Ar Staļina vārdu uz lūpām padomju karavīrs ir gājis kaujā un uzvarējis. Staļina tēls ir katras mātes sirdī, kad viņa, lūkodamās sava bērna dziedrajās acīs, domā par tā gaiso, laimīgo nākotni.

Un nekas nevar būt dabiskāks par to, ka tad, kad padomju cilvēki izrauga labākos darbiniekus, kuriem uzticēt politisko, ekonomisko un kultūras jautājumu kārtošānu — vienalga, vai sava ciema, rajona, pilsētas vai arī visas Republiku Savienības mērogā — par savu pirmo deputātu mēs gribam redzēt lielo Staļinu.

Tā tas ir arī tagad, kad visa padomju zeme no Baltijas jūras līdz Klusajam okeānam, no tālajiem ziemeļiem līdz Ķīnas un Irānas robežām pošas darba lauzu deputātu vietējo padomju vēlēšanām. Pilnam izmantotami savas dižnās tiesības par pārstāvjiem padomēs izraudzīt labākos mūsu tautas dēlus un meitas, strādnieki, zemnieki, inteliģence, jaunatne it visur savās sapulcēs gan rūpnīcu cechos un augstskolu auditorijās, gan kolchozu centros un jaunu celtnu būvlaukumos, gan tepat mūsu zemē, gan tālās svešzemju jūrās, kur zem sarkanā karoga lepni peld padomju tvaikoni un motorkuģi, — visur un vienmēr padomju ļaudis ar dziļu pateicību sumina Staļina ģeniju un izsaka savu gribu, lai par viņu pirmo deputātu kļūtu lielais tautas vadonis un audzinātājs.

Apliecinādama savu bezgalīgo uzticību biedram Staļinam un bolševiku partijai, padomju tauta par vietējo padomju deputātu kandidātiem izrauga lielā vadoņa tuvākos līdzgaitniekus. V. Molotovu, G. Malenkovu, K. Vorosiļovu, L. Beriju, A. Mikoļaju, N. Čruščevu un citus partijas un valdības atbildīgos darbiniekus par saviem deputātiem vēlas redzēt pilsētu un lauku ļaudis gan Krievzemē, gan Ukrainā, gan Gruzijā, Baltkrievijā, Igaunijā, Latvijā. Padomju tauta dzīji mīl savu cīņās rūdīto partiju, tās ilcīkajiem darbiniekiem velti vispatiesāko uzticību.

Padomju demokrātijai piešķirusi mūsu zemes pilsoniem visplašākās tiesības. Bez jebkādiem ierobežojumiem tauta izrauga deputātu kandidātus, un jebkurš attiecīgu vecumu sasniedzis padomju cilvēks var kļūt par šādu kandidātu. Un tieši šis ārkārtīgi plašās brīvības izraisītais tautas politiskās aktivitātes kāpinājums, kas nodrošina, ka par deputātiem mūsu zemē izvēlē patiesām labākos tautas dēlus un meitas.

Lūk, vēlies par savu kandidātu Rīgas pilsētas darba lauzu deputātu padomē izvirzījuši republikas partijas organizācijas vadītāju J. Kalnbērziņu, Rīgas vagonu rūpnīcas strādnieki — Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāju V. Lāci, Padomju Latvijas darba lauzu izvirzīto deputātu kandidātu vidū redzam izcilu mašīnistu A. Gravu, Rīgas vagonu rūpnīcas stachanovieci J. Matuli, Oktes padomju saimniecības zirgkopi, Socialistiskā Darba Varoņi A. Katkovski, Staļina premijas laureāts J. Jurovski, R. Zandersonu, A. Skulti, M. Klētnieci, V. Līni, nopelniem bagātos mākslas darbiniekus N. Grinfeļdu un J. Meiju, liepānieku lemlīto aktīsi, nopelniem bagāto mākslinieci A. Silnovsku, dzejnieku V. Luksu un A. Balodi, ilggadīgo Bauskas skolotāju E. Skērstēni, Daugavpils rajona kolchoza «Dzirķstēle» priekšsēdētāju J. Vaivodu, Latvijas Valsts universitātes rektoru J. Jurgenu.

Mēs šeit varam uzskaitīt tikai nelielu daļu no republikas darba lauzu izraudzītājiem deputātu kandidātiem. Viņu rindās ir vadoši partijas un valsts darbinieki, izcili stachanovieši, socialistisko lauku kopēji, aktieri, muziķi, skolotāji, zinātnes darbinieki. Šie kandidāti ir mūsu republikas cilvēku labākā daļa, komunisti un bezpartejiskie bolševiki, kas ar darbiem apliecinājuši savu uzticību padomju Dzimtenei, kas ar savu līdzšinējo dzīvi pierādījuši, ka viņi spēj un grib strādāt tā, kā ikvienam krietnam cilvēkam mēdza padomju tautas ģenialais vadonis, tās interesē pašreizējais sargātājs biedrs Staļins.

PASAULES TAUTAS CĪNĀS PAR MIERU

TAUTA NEMIRSTĪGA

VILIS LĀCIS

Ja mēs atskatītos pagātnē un ietvertu skatienā tos mums pazīstamos gadu tūkstošu cilvēces vēstures, kurās lielle un izšķirošie notikumi vairāk vai mazāk skaidrās kontūrās mums zināmi, un redzētu salīdzinātu ar to, kas notiek mūsu dienās, tad pašam vienkāršākajam vērotājam kļūst skaidrs, ka mēs dzīvojam pasaules vēstures visatbildīgākajā, visizšķirošākajā, pārvērtības periodā, — periodā, kurā sākums iezīmēja «Auroras» pērkonīgā zalve, vēstidama jaunas eras iestāšanos cilvēces dzīvē. Lielā Oktobra socialistiskā revolūcija... Lenins un Staļins... — mūžīgiem zeļtiem burtiem mirdz dīzenā laikmeta nosaukums, atklājot jēgu un saturu, kas ietverts strādnieku šķiras pasaulvēsturiskajā uzvarā pār tumsas un apspiestības spēkiem.

Mēs ļoti labi zinām, ka no laba brāta, bez cīņas vecais nekad nav atkāpies jaunā priekšā un, cik spēdams, vienmēr ir izlietojies visizšķirošākos mēģinājumus atvirzīt savas bojā ejas stundu un visvairāk mēģinājis cēties paildzināt savu eksistenci. Izmēģinājumi šai dialektikas likumā nav. Nav varējis būt izņēmums arī mūsu, uzvarējušās socialistiskās revolūcijas laikmets — par to uzskatāmi runā viss, kas cilvēces dzīvē noticis pēdējos trīsdesmit trīs gados. Par to runā arī mūsu dienu notikumi.

Izskaušas gaucis, astinskāras kliegšanas skan no visām mūsu planētas malām, ar tām pilnās amerikāņu un angļu imperialisma vadītās kapitalistiskās pasaules avižu, žurnālu, atmiņu, tu lappuses, ar tām papildīti ekrāni, kur amerikāņu un angļu histerija, kā arī atoma šantaža tā piegānījusi, ka tas vienkārši sācī neliēgi smakt. Šī kauksana, šī ieroču švadināšana, šī kakofonija, kurā skan naids, asinskāre un pasaules reakcijas bailes no augošajiem progresa spēkiem, domāta vāji nervu laudim, kurās ar milzīgu nemīgtu troksni, varūt, un iebaidīti un iegrūst letariskā melancholijā, bet tā nav spējīga radīt apjukumu un bailes progresīvos un aukstasinīgos cilvēkus, kuri izpūt visās šīs psihiskās troksņspēšanas «vīrošos» spēkus. Ārēji rōdas iespāids, it kā no jauna iebriktu Atilas cirds. Bet tādus Atilas cilvēce savā mūžā redzējusi ne vienreiz vien un labi zinā, ka beidzās viņu kara gājieni. Vēl visiem pārāk dzīvā atmiņā divdesmitā gadsimta Atilas — Hitlera vadītā tāda karagājiena kauna pilnais gals. Tiem, kurus viņa senā hūņa «varonīgais», jāatceras viens apstāklis: ja viņu priekštecim pasaules kundzības iekārōšanā vēl ir bijuši kaut kādi pārejoši panākumi, tad tikai tādēļ, ka tam bija darīšanas ar vecu, nodzīvojušu un izkurtājušu pasauli, kura notērēja senās Romas mantojumu — bet ikvienam mūsdienu «atillas» goda pretendentam ir darīšana ar jaunu, zāļoksnēju, radošu pasauli, kas aicināta progresa un attīstības karogu nest tālāk, uz topošo vispasaules taisnības un brīvības dīzēno laikmetu, un tādā amerikāņu imperialisma «pretenziju» gāļa rezultātu jau iepriekš nolēmis vēstures likums: vecais spēj vienīgi nobremzēt, bet nevis aizturēt un uzvarēt jauno! Citādi nekad nav bijis un nebūs.

Sai, dienās, kad tumsas un ārdīšanas spēki mēģina izraisīt jaunu pasaules karu, viss godīgais, progresīvais, jaunradošais, kas vien ir pasaulē — visi labas gribas cilvēki — apzinās draudošās briesmas un, izjūdami nemieru un rūpes par cilvēces nākotni, ir saliedējušies ciešās, dzelzainās rindās ap visas pasaules miera karozmesēju — ap Padomju Socialistisko Republiku Savienību. Pasaule ir sašķēlusies divās nometnēs — amerikāņu un angļu imperialistu vadītājā kara, nāves un iznīcības nometnē un miera piekritēju nometnē — dzīvības un jaunrades nometnē, kuras avangardā ir mūsu dīzēno socialisma zeme. Simtiem miljonu vīru valstu un visu nāciju labas gribas cilvēku paraksti zem Stokholmas Uzsaūkuma visai pasaulei spīgti un pārliecinoši stāsta par mūsu nometnes nesatricināmo vareņību un piepilda visu godīgo cilvēku sirdis ar pārliecību, ka miera spēki uzvarēs karu.

No Volstrita nākošās «lielā biznesa» laupītāju alkātības skubinātā, amerikāņu imperialisti sapņo par pasaules kundzību, par pilnīgu brīvību aplaupīt un apspiest visas pasaules tautas — tai skaitā arī amerikāņu tautu, — sapņo par veselu tautu iznīcināšanu un jau drōzīs demonstrēt savas metodes šai vīrziņā — blieķē tikai paraudzīties, ko viņi šodien dara Korejā! Drausmīgi postījumi, brīvību mīlošās Korejas mierīgo iedzīvotāju zvēriska iznīcināšana, asinains terors — tas ir amerikāņu imperialisms darbībā, tas ir mēra sajūtu zaudējais no-

ziedznieks darbā. Skaidri un pārliecinoši, komentāri lieki.

Tai pašā laikā mūsu dīzēnā padomju lielvalsts, kas vada miera piekritēju nometni visā pasaulē, ķērusies pie lielo stalinisko komunisma celtnu būves: cel gigantiskas hidroelektrostacijas uz Volgas un Dņepras, cel Galveno Turkmēnijas, Dienvidkriainas un Ziemeļkriainas kanālus, tuksnēs pārveido ziedošās druvās un dāros, izmaina klimatu un dabu — lai cilvēki varētu skaisti un laimīgi dzīvot uz šīs zemes, mierīgā darbā pārvērst dzīves istenībā cilvēces lielo ideālu — komunismu. Pavēroiet to un arī to, kas notiek jaunajā demokrātikajā Kīnā, tautas demokrātijas zemēs — tā ir jaunrade, radīšana darbībā, tās ir mierīgas tautas — celtieces darā!

Cik satricinoši pretēji ir viena un otras nometnes centieni un darbība! Viņi grauj un cenšas graut arvien vairāk un vairāk; mēs radām un griezam radīt arvien vairāk un vairāk. Viņi nes tautām nāv, verdzību un mokas; mēs veidojam vislielāko daļu simtiem miljoniem cilvēku dzīvei un vīspīnīgāko, cilvēka cienīgo laimi. Un šo daļu un šo laimi cenšas iznīcināt kaut kādi veikālnieki, kurus visu valsti un tautu godīgie cilvēki sauc par cilvēces ienaidniekiem.

Nē, neizdosies! Neizdosies tādēļ, ka tautas iemācījušās modrību un nostājušās savas nākamības sardzē. Neizdosies tādēļ, ka vecais nevar nožņaut jauno un nāve nevar uzvarēt dzīves spēkus.

Latviešu tautai, tāpat kā citām tautām, ir daudz pasaku par tā sauktajiem «vilkačiem». Tautas teiksma iztēlē vilkacis ir briesmonis, kas dzīvo cilvēku vidū un dienas laikā ir cilvēka izskatā, bet naktīs pārvēršas pats sevi — briesmoni un pastrādā visus drausmīgus, noziedzīgus darbus: saploša, nonāvē cilvēkus, dzīvām būtnēm izsūc asinis... Dažkārt cilvēkiem ilgā laiku nav pat aizdomu, ka tāds vilkacis dzīvo viņu vidū, un paēst daudz gadu, kamēr viņi atmasko un izdara ar viņu tā, kā nākas izdarīt ar briesmoni — cilvēku ienaidnieku.

Tālaini izskatoties, amerikāņu imperialisms ir līdzīgs tādām vilkacim, kurš ar saviem darbiem sevi atmaskojis. Ilgā laiku viņam bija izdevies piemānīt zināmu daļu dažādu tautu vienkāršo cilvēku, paslēpties aiz skajām frazēm par demokrātijai un saviem cēļiem nodomiem, bet, tāpat kā jebkura cita maskēšanās, arī šī vairs nespēja noslēpt briesmona īsto riebīgu seju, kad tas sāka sevi parādīt darboš. Šodien visai cilvēcei skaidrs, ar ko tai darīšana amerikāņu imperialisma personā — Korejā tas sevi parādījis galējā atklātībā, un nekādi aphecīnājumi, nekādi meli vairs nespēs piekrāpt pat naivus cilvēkus. Tas ir zvērs, briesmonis, cilvēces ienaidnieks, no kura var sagaidīt vislielāko nelietību un prēt kuru jābūt nomodā.

Amerikāņu imperialisti cenšas pakļaut korejiešu tautu verdzībai un iznīcināt to kā nāciju, pārvērst korejiešus par apbrežotus, tumšu un paklausīgu darba spēka masu, kam jāstrādā bez atbildības, jādzīvo pusbadā, jāsmok ekspluatācijas jūgā un ar saviem asins sviedriem jāvalda Volstrita kapitāla maņnatu bagātības.

Vai tautu iespējams nosmacēt un iznīcināt? Nē, nav iespējams.

Savas vēstures ilgajos gadsimtos, sākot ar krustnešu laikiem — latviešu tautai ir pārcietusi daudz briesmu un vairākkārt bijusi iznīcības draudos. «Ordēna brālī» un viņu pēcteči — vācu baroni — gadu simtiem mēģinājuši aplāpēt latviešu tautas dzīvības liesmu, mūžīgas verdzības jūgā nosmacēt, iznīcināt lielāko tautas daļu. Nekas no tā nav iznācis: tauta saglabājusi sevi kā nāciju fiziski un garīgi — saglabājusi savu valodu, savu kultūru, nesalauzta izrādījusi caur gadsimtiem ilgo briesmīgās verdzības nakti un spēku pilna nonākusi līdz galīgai, saldinājai, brālīgo padomju tautu saimē iegūtās lielās brīvības dienā. Staliniskās gādības un visu padomju tautu brālīgās draudzības astarotā, tā aizrautīgi celj un jaunrade, krāšņi uzplaukst tās kultūra, dzīve katru dienu kļūst arvien bagātāka un laimīgāka. Un kopā ar citām padomju tautām, lielā Stalina ģenija vadītā, latviešu tautā pārliecināti solo pretim komunismam.

Nē, tautu nav iespējams nosmacēt un iznīcināt. Lai cilvēces ienaidnieki to iegūmē reizi par visām reizēm. Lai to neaizmirst arī amerikāņu imperialisti, kas šodien izlej korejiešu tautas asinis un sapņo par savu pasaules kundzību: pasaules tautas to nepieļaus! Tautas grib dzīvot un radīt — tās prātis savaldīt sauzraušanos un nāves spēkus. Ne velti ir dīzēnā «Auroras» zalve, ne velti pastāv uzvarējušā socialisma dīzēnā zeme — PSRS. Stalina ģenija rēdā tautām drošu ceļu

ATKLĀTS VISPASAULES MIERA PIEKRITĒJU OTRAIS KONGRESS

16. novembrī, pulksten 19.30, Polijas republikas galvaspilsētā — Varšavā, Polu preses namā, svinīgi atklāja otro Vispasaules miera piekritēju kongresu.

Polu preses nama krāšņi dekorētajā milzīgajā zālē sapulcējās vairāk nekā 70 zemju delegāti. Daudziem no viņiem bija jāpārvar milzīgas grūtības un jāizceļ policijas represijas, lai nokļūtu kongresā. Vairākiem tautu pārstāvjiem pat līdz šim vēl nav izdevies nokļūt Varšavā. Viņus aizturēja policijas kordoni, ko baidīdamies no miera piekritēju balsis, specialī norīkojuši amerikāņu un angļu kara kurinātāji.

Delegāti un viesi ieņēma vietas sēdē zālē. Cilvēki no visattālākām pasaules malām priecīgi sniedza viens otram roku, apspēkdamī savus cīņas biedrus, kas nelokāmi aizstāv miera lietu.

Ar vētrinām aplausiem delegāti un lielā skaitā ieradusies viesi apveica Vispasaules miera piekritēju kongresa pastāvīgās komitejas locekļus. Lielais simfoniskais orķestris atskaņoja Šopena Polonezi.

Pastāvīgās komitejas priekšsēdētājs Zolio-Kiri svinīgi pasludināja otro Vispasaules miera piekritēju kongresu par atklātu.

Pastāvīgās komitejas un visu delegātu vārdā Zolio-Kiri pateicās Polijas valdībai un Miera aizstāvēšanas polu komitejai par sirsnīgu viesmīlību, kas parādīta kongresa dalībniekiem. Viņš atzīmēja, ka lielu palīdzību delegātiem sniegusi arī Čehoslovakijas tauta, palīdzējama viņiem drizāk nokļūt Varšavā.

Anglijas valdības mēģinājumi izjaukt kongresu, turpināja Zolio-Kiri, nenoveida pie cerētiem rezultātiem. Tie tikai vēl vairāk aktivizēja miera cīņu visā pasaulē. Nekas nespēj aizkavēt miera un taisnības idejas triumfu. Ja mūsu kongress šodien sanāk Polijā, tad tas no jauna ir spilgts piemērs, cik varēna

starptautiskā solidaritāte un cik cieša draudzība vieno miera piekritējus visā pasaulē.

Kongresu apsveica Varšavas lautas radas prezidija priekšsēdētājs Ježi Albrechts.

Varšavas pilsoņu vārdā, sacīja Albrechts, apveicu jūs, visas pasaules delegatus, jūs, cīnītājus par taisnīgo lietu, par mieru.

Otrais kongress sanācis tai brīdī, kad visai civilizācijai, visai cilvēcei, kas pārdzīvojuši otra pasaules kara šausmas, draud jauna kara kurinātāji. Uz korejiešu tautas pilsētām un ciemiem jau krit bumbas, bet miljoniem cilvēku, reatkarīgi no konfesijas un politiskās pārliecības, cīnās par mieru un prasa aizliegt atombumbu. Jūs, kas esat šeit sapulcējušies, paužat viņu miera gribu.

Angļu valdība, turpināja Albrechts, darija, ko vien varēja, lai aizkavētu kongresa sasaukšanu, bet tā nespēja nomākt miljonu miera piekritēju balsi. Ši balss tagad skan pār visu pasauli no mūsu galvaspilsētas, no Varšavas.

Pēc tam vārdus ņēma Pastāvīgās komitejas locekļi, Anglijas delegāts Krouters, kas delegātu vārdā pateicās Miera aizstāvēšanas polu komitejai un visai polu tautai par miera delegātu sirsnīgo uzņemšanu. Krouters paziņoja, ka angļu tauta ir saņēmusi par viņas leiboristiskās valdības apņemšanos izjaukt kongresu Seifidā.

Mūsu nacionālais lepnums dziļi aizvainots, sacīja viņš, pārkāptas brīvības mīlošās angļu tautas tradīcijas. Bet Seifidas kongresa aizliegšana būs jauns stimuls miera cīņai Anglijā. Kongress Varšavā šo cīņu vēl vairāk aktivizēs, palīdzēs angļu tautai izprast miera cīņas lielo nozīmi un novedīs pie tādas miera kustības izvēršanās, kas būtu mūsu zemes cienīga.

DZĪVĪBAS NEUZVARAMAIS SPĒKS

JADV. MARTS

Nāve, būdama dzīvības mūžīga ienaidniece, laiku pa laikam sūta savas kaubus, izdarīt asiņainu plauju cilvēku vidū. Hitlera iznīcības gājieni pa Eiropas zemēm nodarīja tik daudz posta cilvēcei, ka tā priekšā nobāl visi līdzšinējie vērturto, krustnešu un inkvizitoru noziegumi, visi mēra un bada gadi, visi karī kopā.

Brīvību mīlošo tautu cīņa pret vācu fašistu ordām bija dzīvības cīņa pret nāvi, cilvēku cīņa pret atrāsīto zvēru. Dzīvība uzvarēja, kaut arī cīņa prasīja milzīgus, nekādiem skaitļiem neaprekināmus upurus. Nāve, kalpi saņēma peļnīto sodu — viņus tiesāja un pakāra kā slepkavas — dzīvi palikušie laudis nolādēja viņu piemitu un uz drupām sāka celt jaunu dzīvi: jauna mājas, skolas, fabrikas, teātris. Krievijaiem varoņiem par godu izveidoja pieminekļus, kuru granitā iekalta mūžīgas slavas vārdus un zvēreja nekād vairs nepieļaut jauna slaktiņa atkārtosanos.

Tai vajadzēja būt ļoti mācībai kā uzvarētiem, tā uzvarētājiem.

Tāču drīz vien Nāvei radās citi sabiedrotie. Patiesībā viņi jau sen bija tēdi, hitlerieši, sakāve tikai pātrināja viņu iestāšanos ierindā.

Plānodami jaunu karu, viņi dara visu, lai mieram, par kura iestāšanos pavēstīja Padomju Armijas karavīru paceltais sarkanais Uzvaras karogs vīra sazarātus reichstaga, netiktu dotas juridiskas tiesības. Tā vietā tika iestrādāti un noslēgti agresīvi pakti, kuru indīgās smailes vērstas pret socialisma, miera un progresa nometni.

Aukstasinīgi saskaņotus likus Hirosimā nometnās atombumbas izrautajā bedrē, viņi sāka aprekināt, cik tēdu bumbu vajadzētu, lai iznīcinātu krievus, ukraiņus, turkmeņus, latviešus, polus, ungarus, rumāņus, čekus. Radītas bakterioloģiskas bumbas, kuru iedarbība ar panākumiem (izmāģināta pie Kanadās eskimosiem). Parakstīti dekreti par ūdeņraža bumbas izgatavošanu, kuras postošās sekas būšot daudzkrāt lielākas par visiem līdz šim pazīstamajiem dzīvības iznīcināšanas panēmieniem.

Vairāk nekā četri gadi, kas pagājuši kopš otra pasaules kara bežām, mūsu zemē bija aizrautīgas celtniecības, gigantisku pasākumu, sāļainas attīstības gadi. Novākti gruveši, atjaunotas rūpnīcas, uzcelti sazarutie nami un tilti. Trīs reizes jau pazeminātas cenas produktiem un rūpnīcības precēm: maizei, sviestam, augļiem, apaviem, apģērbiem, velosipediem, automašīnām. Amerikas Savienotajās Valstīs un maršalietajās zemēs šai laikā strauti cēlies tikai viens produkcijas veids — nāves ieroču ražošana. Franckis — stāsta Klods Morgans, — par

līdzekļiem, ko vienā dienā iztērē kara darbībai Vjetnamā, varētu uzcelt divi simti skolu, Itālijas daro laudis cieš badu, tāpēc ka visi budžeta līdzekļi aizplūst pāri okeānam pār lidmašīnām un kara kuģiem. Klasiskajā Japokopības zemē Danijā vēl līdz šim laikam sviestu var iegādāties tikai uz kartītiem.

Maizes vietā — lielgabali, sviesta vietā — lidmašīnas, dzīvokļu vietā — tanki, apģērhu vietā — Volstrita algotņa forma, — lūk, Atlantijas pakta augļi.

Drupās sazarauts pilsētas un ciemi, cilvēku kauļiem nosēti tukšsēlaini kļajumi, sīmbības un pads, — lūk, par ko domā imperialisti.

— Lai dzīvo nāve! — sauca Franko marokāņu armijas legionāri, dodoties uzbrukumā Spanijas republikai.

— Lai dzīvo nāve! — raksta savos karogos Amerikas ieroču fabrikanti, organizējot uzbrukumus demokrātijai un socialismam.

Tāpēc, ka demokrātijā un socialismā — tā ir cilvēces rītausma, jaunās dzīves sākums, komunistiskā, nākotnes stūrkmens.

Bet laudis grib dzīvot. Viņi nevēlas klausīties lozmetēju tarkškos, viņi grib, lai skan dziesmas: par mīlu, nevis par karu. Par dzīviem cilvēkiem, neviā par lūkiem.

— Slava Dzīvei! — Nāves kalpu balsim celas preti no visām debes pusēm.

— Lai dzīvo Miers!

Miera piekritēju armija kļuvusi par spēku, kas pasargās cilvēci no draudošās katastrofas. Kara kurinātāju šķēpi salūzīs pret miera aizstāvju tēraudcieto vairogu. Tautu apņēmība nosargāt savu brīvību un neatkarību sadragās pasaules kundzības likotju nodomus.

Sākot savu nodevīgo iebrukumu Korejas zemē, amerikāņu imperialisti cerēja pāris nedēļās nospiest celos trīsdesmit miljonus lielu brīvību mīlošu tautu, bet iestīga līdz ceļiem pašu izlietājās asinis. Amerikas Savienoto Valstu gauleiteri maršalietajās zemēs sniesti steigā vākt algotus palīgus, solot katram maksāt pieci dolāri dienā un sarīkot bēres uz Trumena rēķina. Bet šī alga nesajūsmina pat profesionālus slepkavas: amerikāņu imperialistiem nāksies vieniem pašiem ar kaunu un nēzodu kapitulēt pasaules sirdsapziņas sašutumā oriēksā.

Buržuaziskā demokrātijā tikai letēros, kas vajadzīgs plēsonai, lai maskētu savu zvērīgo dabu... Kādā no savām runām šā gada martā Čebsons teica, ka ASV olnas apņēmības palīdzēt Azijas tautām sasniegt tos ideālus, pēc kuriem tās tiecas, un ka šie ideāli atbilst ASV ideāliem.

Priekšlikumu par kongresa dienas kārtību sniedza Pastāvīgās komitejas priekšsēdētājs Zans Lafits. Kongresa delegātu vienbalsīgi pieņēma šādu dienas kārtību:

1. Ziņojums par miera piekritēju vispasaules kustības darbību kopš otra Vispasaules kongresa un par miera kustības paplašināšanos, kara briesmām, vien vairāk pieaugot. Referents F. Zolio-Kiri.

2. Ziņojums par līdzekļiem, kā izvairīties no kara darbību, lai panāktu kara propagandas aizliegšanu, atomieroču pastāvīgo nāšanu ārpus likuma, bruņojumu vispārēju ierobežošanu un kontroli pār šo pasākumu realizāšanu. Referents Pjēro Nenni.

3. Vispasaules miera piekritēju kongresa Pastāvīgās komitejas jauna sastāva ievēlēšana.

Tālāk pēc Lafita priekšlikuma kongress vienbalsīgi nolēma nodibināt šādas komisijas:

1. Politisko komisiju.

2. Atomieroču aizlieguma, bruņojumu vispārējas ierobežošanas un šo pasākumu kontroles komisiju.

3. Kara propagandas aizlieguma komisiju.

4. Valstu normālo ekonomisko sakardzīvošanas komisiju.

5. Valstu normālo kultūras sakardzīvošanas komisiju.

6. Agresijas jēdziena definēšanas komisiju.

7. Organizatorisko komisiju.

Angļu delegāts Montegu nolāsija kongresa delegātiem Anglijas parlamenta, locekļa leiborista S. O. Devisa vēstījumu.

Pēc prezidija ievēlēšanas kongresa pirmo sēdi slēdza.

Lāsts, lāsts zemiskajiem bēdēm!

Tautas grib dzīvot. Miera piekritēju kustības plašais vēriens visā pasaulē, pierāda vienkāršo cilvēku dzīvot gribu, viņu ticību nākotnei, dzīvības progresam. Visi profesiju un pārliecību laudis celas kājās, lai stātos ceļā imperialistiskajiem kanibalisma restauratoriem. Tos, kas vēl nav galīgi izskīrušies, viņi aicina: izskīrieties!

Un Miera armijai viens pēc otra nāk jauni cīnītāji. Bet katrs mēģinājums nobremzēt tās aužānu radā jaunu drosmīgu vīriņu un sieviešu plepļudumu. Dzīvības kareivju rindās, Un Etlīja aizliegumu izsniegt vīza, lielākajam vairumam Seifidā paredzētā otrā Vispasaules Miera piekritēju kongresa delegātu Anālijas daro laudis atbildei ar pastiprinātu parakstīšanos zēn Stokholmas Uzsaūkuma.

Leiboristu valdība baidījās no patiesajiem miera vārdiem, kas tiklu izteikti kongresā, no sīmpatijām, kādas kongresa delegātiem būtu izrādījuši angļu tautai. Ir lieta — pamatotā baidījās, bet vai kongresa aizliegums atbrīvoja to no šim bailēm? Kongress tomēr notiek — ja ne Seifidā, tad Varšavā, un miera vārdi, kas atskan no turienes, tāpat liek trūkties katram kara kurinātājam, lai tas atrastos kur atradamiem.

Septiņdesmit valstu pārstāvji, kas kongresa dienās ar lielu atbildības sajūtu apspriēz pasākumus, kuri veicami, lai novērstu kara briesmas, un nodrošinātu cilvēcei mierīgas sadarbības un attīstības iespējas — lūk, pārliecināta Nāciju Asambleja, lūk, istā Tautu Drošības Padome, un zilaiz karogs ar miera baložu un palmas zaru emblemu, kas visas šīs dienas plīvoja virs Varšavas, te bija istajā vietā.

Kongresa uzdevumos ietilpa izklaidēt bailes, kas dibināti pārņēmas laudis daudzās zemēs, ka jauna mašu iznīcināšana nav novērsama. — Miera piekritēju kustība, — aizvakar kongresā teica Zolio-Kiri, — ir tāds spēks, kam jānovērst un kas var novērst šo iespēju.

Miers uzvarēs karu. Dzīvība nepelāus vārdzēju Nāves basteigu pār lūku — un gruvešos kaudzēm, lai plaukst druvās un zied dārzī, lai dūc fabriķas cilvēka vajadzību apmierināšanai, lai skan dziesmas, lai pacēlas jaunas mājas, lai top jauni mākslas sacerējumi. Dzīvības spēks ir neuzvarams.

Lai dzīvo Miers! Slava Dzīvei!

Lielās krievu tautas slavenais dēls

(Sakarā ar M. I. Kaļiņina 75. dzimšanas dienu)

Pirms septiņdesmit pieciem gadiem, 1875. gada 20. novembrī, Tveras gubernā Verchne Troickas ciemā, trūcīgā zemnieka Ivana Kaļiņina ģimenē piedzima dēls Michails. Dzīve nelutināja zemnieka dēlu, viņš nepazīna bezrūpīgo, skaisto bērnību. Viņa izglītība apbeidzās ar «zemsties» skolā četras klases, kuras izcili apdāvinātais zēns pabeidza divos gados. Šis divos gados viņš izlasīja visu skolas bibliotēku, skolotājas personīgo grāmatu lielāko daļu un laiku pa laikam nēma grāmatas arī no muižnieku Boltovsku mājas bibliotēkas.

Vēlēšanās mācīties liela, bet iespējas mazas, pareizāk sakot — nekādas. Jau no 14 gadu vecuma M. I. Kaļiņins spiests pats sev pelnīt maizi, un vienīgi ārkārtīgi neatlaidība, milzīgā tieksme pēc izglītības palīdzēja turpināt pašizglītību. Kalpojot tai pašā laikā muižnieku Boltovsku mājā Pēterburgā. Guvis iespēju piekļūt kungu bibliotēkai, pusaudzis Miša Kaļiņins alkātīgi lasīja visu, kas tur bija atrodams.

Dzīve muižnieka kalpotāju vidū M. I. Kaļiņinā nevarēja apmierināt, un, tikko kļuvis 18 gadus vecs, 1893. gadā viņš iestājās rūpnīcā «Starij Arsenal» par metālvirpotāja mācekli. Pēc diviem gadiem jaunais Kaļiņins nokļuš Pēterburgas proletariāta citadē — Putilova rūpnīcā. No šī laika slavenā krievu strādnieku šķira kļuš par zemnieka dēla otru ģimeni.

1896. gadā viņš ir aktīvs dalībnieks V. I. Lenina organizētā «Cīņas savienībā strādnieku šķiras atbrīvošanai», no 1898. gada Krievijas socialdemokrātiskās strādnieku partijas biedrs. Bet vēl vienu gadu vēlāk — pirmā apcietināšana, desmit mēnešu ilgs ieslodzījums cietumā un izsūtīšana uz Kaukazu. No šī laika var sākties sākumu strādnieka revolucionāra Michaila Ivanoviča Kaļiņina «augstākā izglītība», sākumu viņa «universitātes».

Mūsu milzīgās valsts visās malās vēl šodien rūpīgi saglabātas virpas, vīrs kuram atrodas cieņpils plāksnes ar uzrakstu: «Pie šīs virpas strādājis M. I. Kaļiņins...» Tās redzamas ne vien Leninradā, bet arī Tbilisi dzelzceļu darbnīcās un Tallinas rūpnīcā «Volta».

Ieslodzījumu «universitātes» Michailam Ivanovičam bija jāapmeklē arī vairāki: viņš sēdēja Metehskas pili, Pēterburgas Krestos, viņu izsūtīja gan uz dienvidiem — Kaukazu, gan uz tālajiem ziemeļiem — Oļonecas gubernu... Bet visur viņš paliek neļūkam bolsēviks — leninietis, drosmīgs revolucionārs, nenogurstošs un prasmīgs Marksa-Lenina-Stalina mācības propagandists.

Vētrajam 1905. gadā, strauji pieaugošu revolucionāro notikumu drūzmā, M. I. Kaļiņina aktīvi gatavo bruņotu sacelšanos, organizē streikus. Uz partijas ceturto kongresu (Stokholmā) Pēterburgas bolsēviki viņu sūta kā savu delegātu. 1912. gadā Pragas konferencē viņu ievēlēja par kandidātu leniniskajā CK. Bet vēl pēc gada, kad arestēti biedri Stalins un Sverdlovs, — CK uzdod M. I. Kaļiņinam vadīt bolsēvistisko presi. Vadot partijas presi visizstrādātākās pagrides apstākļos, M. I. Kaļiņina ir partejiska literatūras bolsēvika paraugs. Šo darbu viņš turpināja arī pēc 1917. gada februāra revolūcijas, kad Michails Ivanovičs kļuš par vienu no vadošiem darbiniekiem Lenina-Stalina partijas organizācijā galvaspilsētā. Viņš ir redakcijas loceklis laikrakstā «Pravda», kur daudz raksta, tam pašā laikā sniedzot rakstus arī «Soldatskaj Pravdā». Jau toreiz, pirms bolsēviku nākšanas pie varas, M. I. Kaļiņins, sekojot norādījumiem, ko biedrs Stalins bija devis vēl 1912. gadā, cīnās par literātu izvirzīšanu no strādnieku vidus, sniedzot par šo tematu speciālu rakstu. Kopā ar V. I. Leninu un J. V. Stalinu, viņu vadībā, M. I. Kaļiņins piedalās Oktobra sacelšanās sagatavošanā un izvešanā. Pēc Lielās Oktobra revolūcijas viņu ievēlēja atbildīgajai Maskavas pilsētas galvas amatā (vēlāk pilsētas saimniecības komisārs). Pēc J. M. Sverdlova nāves 1919. gadā V. I. Lenins lika priekšā ievēlēt M. I. Kaļiņinu par padomju vara augstākā organa — VCIK — priekšsēdētāju. Šai postenī (vēlāk PSRS Centrālās Izpildu Komitejas priekšsēdētājs, pēc tam PSRS Augstākā Padomes Prezidijs priekšsēdētājs) Michails Ivanovičs bez pārtraukuma darbojās 27 gadus. Tikai smagā, nedziedināmā slimība piespieda viņu atsaukties no valsts vadības. Uzstādot M. I. Kaļiņina kandidātūru, V. I. Lenins motivēja to tādejādi, ka Kaļiņinam «... ir prasme pareizi pieiet darba lauzā masu plašajiem slāņiem...» Viņš savā personā vislabāk iemiesoja strādnieku šķiras savienību ar zemniekiem — kas ir mūsu strādnieku-zemnieku valsts pamats.

Daudzveidīga, grūta un ražīga bija Michaila Ivanoviča darbība. Sākumā, kamēr jaunais padomju valsts atsitā interventu un viņu rokaspūsiņus niknos uzbrukumus, M. I. Kaļiņins, kā īsts

Revolūcijas kareivis, bija priekšējās cīņas līnijās. Viņš pret ienaidniekiem cīnās ar saviem ieročiem — labi tēmētiem, gudriem un vienkāršiem vārdiem. Bet ar šiem ieročiem Michails Ivanovičs prata rikoties visā pilnībā! Grūti nosaukt tādā fronti pilsonu karā, kurā nebūtu ieradies VCIK priekšsēdētāja agitācijas vilciens.

Gāja gadi No «Vīskrievijas vecākā» Michails Ivanovičs kļuva par «Vissavienības vecāko». Visas tautas mūsu valsti kvēli iemilja lielās krievu tautas slaveno dieu. Augstākā valsts varas organa vadītāja pienākumi arvien vairāk palielinājās, kļuva arvien sarežģītāki. Nāca laiks, kad kapitalistiskās zemes sāka atzīt padomju valsti. Trūcīgā zemnieka dēls, virpotājs — M. I. Kaļiņins Kremli pieņēma izņemto sūtņus. Aiz mūsu valsts robežiem, kapitalistiskās anarchijas pasaulē, mainījās ministri, mainījās valdības, līdz ar to nomainījās arī sūtņi, bet Kremli viņus nomainīti pieņēma mūsu Kaļiņins.

Par savu galveno uzdevumu viņš uzskatīja uzturēt nesaraujamas saites ar savu, padomju tautu un šīs saites arī nepārtrūka līdz pēdējam biedra Kaļiņina dzīves dienam. Laikā, kamēr pastāvēja M. I. Kaļiņina pienēmšanas telpas (tās atklātas 1919. gada pavasarī), viņš, kopā ar saviem palīgiem, pieņēmis ap vienu miljonu cilvēku! Saprātams, ne jau visiem bija iespējams ierasties Maskavā un personīgi griezties pie «Vissavienības vecākā». Bet tie, kuri nespēja atbraukt — rakstīja. 27 gadu laikā ar adresi «Maskavā, Kremli, Michailam Ivanovičam Kaļiņinam» pienākušas četri miljoni vēstule; ik dienas caurmērā četri simti vēstule. Neviens no tām nav palikusi bez atbildes.

Ik gadus, bet dažreiz arī vairākkārt gadā, šis nenogurstošais cilvēks turpināja savu braucienus pa valsti. Sibīrija, Ukraina, Kaukazu, kolchozi, ceļnes, raktuves, — visur redzēja M. I. Kaļiņinu, visur viņš satikās ar visplašākām masām, uzstājās sapulcēs, sarunājās ar strādniekiem, Grūti, ļoti grūti nedaudz rindās uzziņēt šī ievērojamā valsts darbinieka, pavisam jauna, īsteni staliniska tipa darbinieka, ģimēni. Bet tomēr griebe kaut nedaudz vilcienos censties aptuveni parādīt Michaila Ivanoviča Kaļiņina pievilcīgo tēlu.

Neizmirstamais 1919. gads. Ienaidnieki uzņēma lokā Ielenkusi Republikā, Austrumos — Kofčakā bandās, savienībā ar amerikāņu — japaņu interventiem. Ziemeļos — tie paši amerikāņu kompaniā ar angļiem. Rietumos — tikko atstātais orienģimāls uzbrukuma revolucionārajiem Petrograda, Dienvidos — Denikins... 1919. gada 2. augustā Michails Ivanovičs runā Tambovā, viņa klausītāji — cilvēki, kuri tikko beiguši virsnieku kursus, kuri nekavējoties dosies uz fronti. Izjustos atvadu vārdos viņš saka nākošiem kontrrevolūcijas uzvarētājiem: «Jūs karosit ne vien durkļiem — jūs durklis briemīz ienaidniekiem, — bet jūs esat arī izglītības nesēji tur, kur nav dzirdēta brīvības balss, kur nezina, kas tas ir — socialisms».

Cilvēkiem, kuri dodas kaujā, viņš runā par viņu lielo, izglītojošo misiju! Vēl pirms tam, tā paša gada 19. jūnijā, M. I. Kaļiņins mitinā Boroiskā runā par tiem laikiem: «...kad būs pilnīgs miers, kad mūsu radošās spējas, prāts, kad visās būs vērstas uz kultūras dzīves nokārtošanu.»

Cik tālredzīgs skatiens vajadzīgs, lai tik grūtos laikos paredzētu tik tālu nākotni! Tā spēja runāt vienīgi īsts bolsēviks, paties stalinietis.

Kāds cits gadījums, datējams apmēram ar to pašu laiku. Par to pastāstījis pats Michails Ivanovičs rakstā «Par strādnieku un zemnieku savienību», kas 1945. gada oktobrī publicēts žurnālā «Slaviane». Tas noticis Ivanovičs. Sanākus' gudernas zemnieku konferencē. Delegātu vidū ļoti stiprs eserisks noskaņojums, vērstis pret strādniekiem. Pat konferencē priekšsēdētājs — esers.

Un šis apstākļos, starp eseriski noskaņotiem delegātiem, blakus prezidijam, kur sēdēja teroristi — eseri, M. I. Kaļiņins uzstājās ar referātu par pašreizējo stāvokli. Lūk, ko viņš par to raksta:

«Pēc referata man uzstādīja daudzus un dažādus jautājumus un to starpā arī šādi: Kas padomju valstij svarīgāks — zemnieki vai strādnieki? Uz to es atbildēju ar pretjautājumu: lai pasaka man, kura kāja cilvēkam svarīgāka — labā vai kreisā? Atbild: saņēma ar anlausu vētru. Es tūlī sajutu, ka auditorija negaidīja tik vienkāršu un skaidru atbildi, kas apgāza eseru agitāciju, it kā padomju vara — ir vienīgi strādnieku, nevis strādnieku-zemnieku vara.»

Bet M. I. Kaļiņins ar to neapmierinājās. Vēroties tieši pret prezidijā sēdošajiem eseru barvežiem, viņš tiem meta seļā draudzīgu apvainojumu, nosauca viņus istajā vārdā, — par strādnieku un zemnieku ienaidniekiem, no-

Daža laba no jums ir sev vaicājis, kas cilvēkam vispirms jāzina, lai kļūtu par rakstnieku.

Ar ko sākas rakstnieks? Rodas vajadzība kaut ko izteikt. Ja šīs vajadzības nav, tad cilvēks nekad nekļūs par rakstnieku. Bet, dabiski, ar šo vajadzību vien nepietiek. Nepieciešams, lai cilvēks prastu pateikt to, ko viņš grib.

Lai to izdarītu, vispirms nepieciešams zināt krievu valodu. Kas jūs būsit par rakstniekiem, ja labi nezināsīt dzimto valodu? Ja cilvēks neprot gramatiku (bet mums tādi cilvēki ir), kas gan tas tad par rakstnieku? Literatūra ir profesija, īpašs darbības veids, pie kam jāsaķa, visgrūtākais darbības veids.

Jūs šeit runājat par savām rakstnieka darba neveiksmēm, sudzējāties, ka jūs darbus maz iespēz. Vai tad tiešām jūs gribat uzreiz kļūt par rakstniekiem, saizskanēt pār visu pasauli? Pie mums cilvēks, uzrakstījis aprakstu, vēlas, lai to tūlīt iespēz. Nē, jūs uzrakstiet desmit, un būs labi, ja desmito pieņems iespēšanai. Ja jau visu to iespēz, ko pie mums uzraksta, tad pietrūks papīra.

Kurš grib kļūt par rakstnieku, lai izlasa uzmanīgi kaut vai Balzaka biogrāfiju, kā viņš cīnījās, lai izlaustos lielo rakstnieku rindās. Jūs teiksīt, ka Balzaks bija buržuāzijas rakstnieks.

Jā, protams, buržuāzijas apstākļi šai cīņā ienes daudz smaga un pazemojoša. Mums tā nav, bet pie mums kļūt par lielu rakstnieku ir vēl grūtāk. Kādēļ? Lūk, tādēļ, ka pie mums ir daudz lielāka tieksme pēc literatūras, tādēļ, ka mūsu kultūrai augošā lasītāja prasības mākslas darbam kļūst arvien lielākas un lielākas. Arzēms viens no miliona spēz izsisties «laudis» un kļūt par atzītu rakstnieku, bet pie mums gandrīz ik pussimtā vairāk vai mazāk izglītoju cilvēku ir viens rakstnieks. Dabiski, ka 90% no tiem atsiņās. Jo gandrīz vai katram jaunam cilvēkam ir vēlēšanās rakstīt un viņam liekas, ka visu, ko viņš uzrakstīs, lasīs. Bet tam, kas vēlas nopietni rakstīt, ir jāmācās. Vajaga ņemt gramatiku un sēsties pie tās, mācīties to.

Jūs šeit runājat par neklātienas apmācību, neklātienas kursiem. Iemācīties rakstīt, beidzot kursus, kādi tie arī nebūtu, nevar. Protams, tie var sniegt zināmu palīdzību. Arī kursi, kuros jūs strādājat tagad, daudz ko neiemācīs. Kursi jūs iepazīstināja vienīgi ar metodi, parādīja un iemācīja, kā lasīt grāmatu, kā to saprast, kā ņemt no tās to, kas nepieciešams.

Bez zināšanām, bez istas dzimtas valodas zināšanas neviens nekad nevarēs kļūt par istu rakstnieku.

Otrs — kā iemācīties rakstīt? Biedri izteica vēlēšanos, lai lielle rakstnieki uzņemtos individuālu šefību par jauniejiem autoriem. Es pieļāzu, ka nevilus gadījūšies labvēlīgi apstākļi. Bet vispār runājot, rakstnieki ir slikti skolotāji. Viņi paši reizumis savu darbu pilnīgi neapzinās. Piemēram, Gogolis, kurš labāk saprata viņa daiļradi, viņš pats vai Belinskis? Es domāju, ka Belinskis Gogola daiļradi saprata labāk nekā pats Gogolis.

Ja jūs gribat rakstīt māksliniecisku sacerējumu, tad vispirms vajadzīgs talants. Bez iedzimtām spēzām jūs par māksliniķu nekļūsit.

Jaunībā es arī jautāju pieredzējušiem cilvēkiem — kā iemācīties rakstīt, kas jādara, lai kļūtu par rakstnieku? Toreiz strādniekiem bija maz apziņas, un ap vienu apziniņu strādnieku bija simt inteliģentu, kuri griebeja viņam «palīdzēt». Man teica, ka mācīties ir grūti, nav tādas skolas, nav tādas vadības, kas iemācītu rakstīt stāstus. Ir vecas grāmatas, kur rakstīts par to, kā uzrakstīt vienu vai otru skolas sacerējumu. Bet tās dod padomu galvenā kārtā tikai ortogrāfijā.

Katram rakstniekam ir savs stils.

Ja vēlies kļūt par rakstnieku, vajaga ņemt par paraugu tos darbus, kuri uzrakstīti lieliski no stila viedokļa.

Jūs vēlaties, lai jūs kāds iemācītu rakstīt, lai Stavskis jūs mācītu. Bet mācīties var vienīgi no paraugiem. Jūs vēlaties rakstīt izcilus darbus, kuri būtu labāki par tā paša Stavka darbiem. Lai to panāktu, vajaga mācīties no klasiķiem, piemēram, no Turģeneva. Ņemiet Gogoli. Kādēļ viņam domās tāda skaidrība? Kādēļ mūsu klasiķus var lasīt vairākas reizes? Mums tagad nav tādu valodas zinātāju, kas prot tik spilgti izteikt savas domas. Lai gan Levs Tolstojš zināmā mērā valodu vienkāršoja, bet no viņa vajaga daudz mācīties. Chrestomatija mācības grāmata, protams, arī kaut ko dos sākumam, bet tas nav, ja tā var izteikties, valodas avots. Valodas avots ir Puškins, Gogolis, Gončarovs, Gorkijs un citi mūsu klasiķi.

Izlasiet Gončarova «Fregate Pallada». Teiksīt — garlaicīgi? Bet jūs lasiet no valodas formas viedokļa, kā jālasa rakstniekam, un nepavisam nebūs garlaicīgi. Vajaga lasīt ne vien to, kas jums patīk. Ja jūs gribāt kļūt par meistaru, padomju meistaru, vajaga mācīties no acurākām paaudzēm, vajaga apgūt labāko no tā, ko cilvēce iekarojusi, un, izejot jau no tā, pāriet pie jaunā. Tā vajaga atcerēties tiem rakstniekiem, kuri vēlas iziet lielajā literatūras ceļā un tagad gaužas par to, ka viņu grāmatas neiespēz. Šī gausanās, protams, nav pamatota. Skaidrs, ka blēnas neviens nesnieps. Jau tā, atklāti runājot, blēnu mums iznāk pārāk daudz. Mums ir uzdevums izdot grāmatas masu izglītošanai, bet bieži vien iespēzām tukšus niekus, kurus atdod makulatūra.

Jums visiem, man liekas, ir vēlēšanās grūtības apiet, novelt visu uz objektīvajiem apstākļiem, — sak, maz palīdz, velti maz vēribas. Tas nav pareizi. Raugieties — šo-

devējiem, kontrrevolucionāriem, atmaskojoš tos līdz galam. «Kongress nebeidzās tā, kā to centās panākt eseri. Tas izteica uzticību padomju varai.» — noleids savu stāstu M. I. Kaļiņins.

Kāda revolucionārā drosme, kādas spējas pārliecināt valadzīgas, lai panāktu tādu rezultātu! Tā spēja rikoties vienīgi īsts bolsēviks, paties stalinietis!

Starp daudzajiem darbiem un milzīgajā jautājumā daudzumā, ar ko Michailam Ivanovičam Kaļiņinam nācās nodarboties savā ikdienas darbā, redzamu vietu vienmēr ienēma kultūras, ideoloģiskās frontes jautājumi.

Pie tam ar runām un rakstiem vien nesprobozotās viņa interese

RAKSTNIEKAM JĀBŪT SAVA DARBA MEISTARAM

M. I. Kaļiņina pārruna ar jauniejiem lauku rakstniekiem, kuri beiguši Padomju rakstnieku savienības Orgkomitejas rīkotos literatūras kursus

palīdzēja nekādi iesācējiem domātie žurnāli. Es netiecu, ka viņš uzrakstīja «Kluso Donu», labi nezinādam mūsu klasiķus.

No ārienes Soločovs ir ļoti vienkāršs, neievērojams cilvēks, bet jūtams, ka viņš izgājis lielu skolu, jā, un, droši vien, arī tagad daudz mācās.

Sākumā jums var atgadīties klasiku atdarināšana — nebiestieties, sākumam tas nav kaitīgi. Pašam savu stilu izveido dzīve. Pat tad, ja jūs lieliski zināsīt Turģenevu un centīsities viņu atdarināt, neizmirstiet, ka jūs esat tālu aizgājuši no Turģeneva laikmeta. Turģenevs jūs nealvilks atpakaļ zemnieciskajā Krievijā. Taģ neizdosies, bet viņa meistariību vajaga izmantot. Klasiki mums ir pirmais pakāpiens, tā sakot, literārā «baznīcas priekšstapa».

Otrs nosacījums rakstniekam — zināt to, par ko viņš rakstīs. Ja jūs labi apguvūšīt formu, tas vēl nenozīmē, ka jūs rakstīsīt labi. Jums vēl ir jāzina tas, par ko jūs rakstīsīt, kas jūs aizkustina, nodarbina, jo tas taču ir dabiski, ka rakstniekam jāraksta par to, ko viņš labi zina. Vajaga tos apstākļus izstudēt, par ko gatavojies rakstīt.

Jūs dzivojāt kolchozā, jūs esat lauku korespondents un domājat rakstīt par sādzu. Skaidrs, ka, ja jūs gribat radīt mākslas darbu, vajaga dienu dienu novērot apstākļus, ko vēlaties aprakstīt, saskatīt raksturīgās iezīmes un iepatikušos izteicienus, visu atzīmēt piezīmju grāmatiņā. Tas viss jāpieraksta tā, lai vajadzības brīdī varētu izmantot. Visiem lieliem rakstniekiem ir milzu daudzums tādu piezīmju un atzīmju.

Visi lielle rakstnieki sevišķi daudz vēribas veltījuši tautas valodai.

Rakstniekam jāprot novērot un izvēlēties vistipiskāko. Kad lasi lielu darbu, ļoti bieži atrodi sevi te vienā, te otrā tēlā, atrodi dažas savas pazīmes. To visu iegūst ar milzīgu iepriekšējo darbu.

Tālāk — politikas joma. Cilvēks ir apguvis formu, kļuvis par valodas zinātāju, prot novērot, ne vienu vien piezīmju grāmatiņu pierakstījis ar piezīmēm, un viņam rodas jautājums, kā apkopot gākrāto materiālu, kā to iemiesot literārā darbā. Te jau vajadzīga politika. Protams, vislabāk ir apkopot materiālu tad, ja esi marksists. Mums ir daudz komunistu, bet izglītoju marksistu daudz mazāk. Komunisti saprot partijas programmu, izpilda partijas lēmumus, drusku zina marksisma pamatus, bet pašu marksismu zina nepietiekami.

Rakstniekam, kurš uzstājas plašās masas priekšā, protams, ir jāzina marksisma filozofija. Ja rakstnieks vēļi zina marksisma filozofiju, vēļi zina Marksa, Engelsa, Lenina, Stalina darbus, skaidrs, ka viņam neizdosies uzrakstīt nekādu lielu marksistisku darbu.

Istam padomju rakstniekam ir jābūt mar... Jūs paši saprotat — vajaga, lai tūkstoš... stītu tam, lai viens no viņiem iziet pasaulē... tā nevar. Vajaga, lai tūkstoši izmēģinātu savus spēkus.

Rakstniekam jābūt vienam no viskulturalākiem cilvēkiem. Citādi, kas gan tas būs par rakstnieku, ja viņa kultūras līmenis būs zemāks nekā apkārtējiem; kam un ko gan tad viņš mācīs?

Biedri vaicāja, vai cīņa par kvalitāti neved uz kvantitatē samazināšanos. Par to neuztraucieties! Tādēļ es nebaidījos jums šeit pateikt visas grūtības. Jaunatne taču arī aug, tā stāties jūsu vietā. Jaunatne aug, un vēlēšanās kļūt par rakstnieku ir daudz. Es nezinu, vai gan ir daudz tādu cilvēku, kuri nav jaunībā rakstījuši dzejas. Būties no tā, ka nebūs pietiekama daudzuma rakstnieku, nevajaga. Vajaga parādīt ceļu, kaut arī grūtu ceļu, bet lai no miljoniem izaugtu lieli cilvēki. Mēs nevaram līdzināties Potapenko tipa rakstniekiem, bet viņš savā laikā bija samērā ievērojams rakstnieks. Mums padomju literatūrā ir ļoti daudz tādu rakstnieku. Tā ir «pagaidu» literatūra. Esmu izlasījis kādus divus desmitus Potapenko darbu un tagad vairs neatceros nevienu. Bet viņa grāmatas es lasīju tai pašā laikā, kad lielu rakstnieku darbus. Un tie palikuši atmiņā.

Jūs norādāt, ka mūsu žurnāli ir jāpārpildīti, bet tur ir ļoti maz labu darbu. Bet es vēlos, lai kaut viens no jums kļūtu par pirmšķirīgu rakstnieku. Jums jāiet uz priekšu. Var jau būt, ka neviens no jums tālu neaizies, bet pati cenšanās uz to ļoti ceļ cilvēka kultūru. Viņš (tādējādi) būs lielāks visos apstākļos, pat tad, ja no viņa neizveidosies īsts rakstnieks.

Lūk, ja man vaicātu, kurš labāk par visiem zina krievu valodu, es atbildētu — Stalins. No viņa vajaga mācīties valodas skopumu, skaidrību un kristalisko tīrību. Pamēģiniet izteikt īsāk kādu Stalina izteikto domu!

Novēlu jums jūsu darbā sekmes un atvadoties teikšu: tikai nevajaga apmulsēt. Sevišķi nevajaga apmulsēt tad, kad jūs darbu nepieņemt. Tādās reizēs jums vajaga sev teikt: «Nepieņēma — uzrakstīšu otru darbu, nepieņems — uzrakstīšu vēl.» Ja negribas rakstīt, tad labāk nerakstiet. Bet ja gribat rakstīt, neatlaidīgi cīnieties par savu! Ja neievietojā divus jūsu darbus, rakstiet trešo, ceturto, līdz gūsīt panākumus. Tikai tad jūs varēsīt rakstīt kā nākas un izveidosīties par īstiem padomju rakstniekiem.

1934. gadā

ločovs. Viņa «Kluso Donu» es uzskatu par mūsu labāko mākslas darbu. Atsevišķas vietas uzrakstītas sevišķi spēcīgi. Bet cilvēks rakstīja, dzīvodams provincē stāpicā. Un no viņa valodas jūtams, ka cilvēks ir mācījies daudz, un neatlaidīgi un ka viņam neatlaidīgi ir jābūt domātie žurnāli. Es netiecu, ka viņš uzrakstīja «Kluso Donu», labi nezinādam mūsu klasiķus.

No ārienes Soločovs ir ļoti vienkāršs, neievērojams cilvēks, bet jūtams, ka viņš izgājis lielu skolu, jā, un, droši vien, arī tagad daudz mācās.

Sākumā jums var atgadīties klasiku atdarināšana — nebiestieties, sākumam tas nav kaitīgi. Pašam savu stilu izveido dzīve. Pat tad, ja jūs lieliski zināsīt Turģenevu un centīsities viņu atdarināt, neizmirstiet, ka jūs esat tālu aizgājuši no Turģeneva laikmeta. Turģenevs jūs nealvilks atpakaļ zemnieciskajā Krievijā. Taģ neizdosies, bet viņa meistariību vajaga izmantot. Klasiki mums ir pirmais pakāpiens, tā sakot, literārā «baznīcas priekšstapa».

Otrs nosacījums rakstniekam — zināt to, par ko viņš rakstīs. Ja jūs labi apguvūšīt formu, tas vēl nenozīmē, ka jūs rakstīsīt labi. Jums vēl ir jāzina tas, par ko jūs rakstīsīt, kas jūs aizkustina, nodarbina, jo tas taču ir dabiski, ka rakstniekam jāraksta par to, ko viņš labi zina. Vajaga tos apstākļus izstudēt, par ko gatavojies rakstīt.

Jūs dzivojāt kolchozā, jūs esat lauku korespondents un domājat rakstīt par sādzu. Skaidrs, ka, ja jūs gribat radīt mākslas darbu, vajaga dienu dienu novērot apstākļus, ko vēlaties aprakstīt, saskatīt raksturīgās iezīmes un iepatikušos izteicienus, visu atzīmēt piezīmju grāmatiņā. Tas viss jāpieraksta tā, lai vajadzības brīdī varētu izmantot. Visiem lieliem rakstniekiem ir milzu daudzums tādu piezīmju un atzīmju.

Visi lielle rakstnieki sevišķi daudz vēribas veltījuši tautas valodai.

Rakstniekam jāprot novērot un izvēlēties vistipiskāko. Kad lasi lielu darbu, ļoti bieži atrodi sevi te vienā, te otrā tēlā, atrodi dažas savas pazīmes. To visu iegūst ar milzīgu iepriekšējo darbu.

Tālāk — politikas joma. Cilvēks ir apguvis formu, kļuvis par valodas zinātāju, prot novērot, ne vienu vien piezīmju grāmatiņu pierakstījis ar piezīmēm, un viņam rodas jautājums, kā apkopot gākrāto materiālu, kā to iemiesot literārā darbā. Te jau vajadzīga politika. Protams, vislabāk ir apkopot materiālu tad, ja esi marksists. Mums ir daudz komunistu, bet izglītoju marksistu daudz mazāk. Komunisti saprot partijas programmu, izpilda partijas lēmumus, drusku zina marksisma pamatus, bet pašu marksismu zina nepietiekami.

Rakstniekam, kurš uzstājas plašās masas priekšā, protams, ir jāzina marksisma filozofija. Ja rakstnieks vēļi zina marksisma filozofiju, vēļi zina Marksa, Engelsa, Lenina, Stalina darbus, skaidrs, ka viņam neizdosies uzrakstīt nekādu lielu marksistisku darbu.

Istam padomju rakstniekam ir jābūt mar... Jūs paši saprotat — vajaga, lai tūkstoš... stītu tam, lai viens no viņiem iziet pasaulē... tā nevar. Vajaga, lai tūkstoši izmēģinātu savus spēkus.

Rakstniekam jābūt vienam no viskulturalākiem cilvēkiem. Citādi, kas gan tas būs par rakstnieku, ja viņa kultūras līmenis būs zemāks nekā apkārtējiem; kam un ko gan tad viņš mācīs?

Biedri vaicāja, vai cīņa par kvalitāti neved uz kvantitatē samazināšanos. Par to neuztraucieties! Tādēļ es nebaidījos jums šeit pateikt visas grūtības. Jaunatne taču arī aug, tā stāties jūsu vietā. Jaunatne aug, un vēlēšanās kļūt par rakstnieku ir daudz. Es nezinu, vai gan ir daudz tādu cilvēku, kuri nav jaunībā rakstījuši dzejas. Būties no tā, ka nebūs pietiekama daudzuma rakstnieku, nevajaga. Vajaga parādīt ceļu, kaut arī grūtu ceļu, bet lai no miljoniem izaugtu lieli cilvēki. Mēs nevaram līdzināties Potapenko tipa rakstniekiem, bet viņš savā laikā bija samērā ievērojams rakstnieks. Mums padomju literatūrā ir ļoti daudz tādu rakstnieku. Tā ir «pagaidu» literatūra. Esmu izlasījis kādus divus desmitus Potapenko darbu un tagad vairs neatceros nevienu. Bet viņa grāmatas es lasīju tai pašā laikā, kad lielu rakstnieku darbus. Un tie palikuši atmiņā.

Jūs norādāt, ka mūsu žurnāli ir jāpārpildīti, bet tur ir ļoti maz labu darbu. Bet es vēlos, lai kaut viens no jums kļūtu par pirmšķirīgu rakstnieku. Jums jāiet uz priekšu. Var jau būt, ka neviens no jums tālu neaizies, bet pati cenšanās uz to ļoti ceļ cilvēka kultūru. Viņš (tādējādi) būs lielāks visos apstākļos, pat tad, ja no viņa neizveidosies īsts rakstnieks.

Lūk, ja man vaicātu, kurš labāk par visiem zina krievu valodu, es atbildētu — Stalins. No viņa vajaga mācīties valodas skopumu, skaidrību un kristalisko tīrību. Pamēģiniet izteikt īsāk kādu Stalina izteikto domu!

Novēlu jums jūsu darbā sekmes un atvadoties teikšu: tikai nevajaga apmulsēt. Sevišķi nevajaga apmulsēt tad, kad jūs darbu nepieņemt. Tādās reizēs jums vajaga sev teikt: «Nepieņēma — uzrakstīšu otru darbu, nepieņems — uzrakstīšu vēl.» Ja negribas rakstīt, tad labāk nerakstiet. Bet ja gribat rakstīt, neatlaidīgi cīnieties par savu! Ja neievietojā divus jūsu darbus, rakstiet trešo, ceturto, līdz gūsīt panākumus. Tikai tad jūs varēsīt rakstīt kā nākas un izveidosīties par īstiem padomju rakstniekiem.

1934. gadā

VĀRDS SIEVIETĒM

Tulkotā literatūra un tulkojuma kritika

E. Zālītes luga uz Maskavas Dramas un komedijas teatra skatuves

Jo lielu interesi maskaviešos izraisījis Elinas Zālītes lugas «Vārds sievietēm» izrāde. Varētu likties, ka šī luga galvaspilsētas skatītājiem nav sevišķi aktuāla. Ja mūsu republikā, sevišķi tās laukos, vēl vietām sastopamas tādas sadzīves attiecības, ja pie mums nereti atbaidīgākā darbā kavējas izvirzīt sievieti, tad vecākajās padomju republikās šis jautājums jau pilnīgi atrisināts un sievietes visās dzīves nozarēs, kopā ar vīrieti, aktīvi piedalās socialistiskajā celtniecībā.

Taču bažaa izrādījās pilnīgi veltīga. Ar padomju Republikas saimes jaunāko mūsu — triju Baltijas republiku — mākslu maskavieši isti sāka iepazīties tikai periodā pēc Lielā Tēvijas kara. Tai viņi arī turpmāk veltījuši un veltī lielu uzmanību. Tāpēc šis lugas izrādes Maskavas Dramas un komedijas teātri vienmēr pulcina pilnu zāli skatītāju.

Elinas Zālītes dramaturģes spējas jau tālu pazīstamas. Rakstniece spēj saskatīt mūsu dzīves aktuālās parādības un tikt pat labi tās ietvert literāros tēlos. Tē galvenokārt meklējama arī recenzējamā darba panākumu atslēga.

Lugas lestināšanai Maskavas mākslinieki veltījuši daudz pūliņu. Rakstnieku Klavu labi izdevies uz skatuves atveidot aktierim Kabačenko. Mūsu priekšā literārs ar tipiska buržuāziskās Latvijas rakstnieka uzskatu paņēmā. Viena paustā ideoloģija vēl nesen kaļpoļiski valdošās šķiras — kapitalistu — tautai naidīgajam interesēm. Palet krietas, pie tam pārdzīvojušiem bagātās laika poēms, līdz Klava saprot savu isto vietu.

Klavas sievas Inas loma uzticēta apdāvinātājai aktrisei Jakovļevai. Savu uzdevumu aktrise veic godam, parādot Inu kā garīgi augstvērtīgu zinātnieci, kas dziļi mil izvēlēto specialitāti, ka partijas un valdības uzticētos uzdevumu veic ar vislielāko entuziasmu. Vietām gan gribētos Inas tēlu redzēt mazliet sievīšīgāku. Padomju cilvēkam ir tiesības un visas iespējas dzīvot pilnvērtīgu personisko dzīvi, censties mācīties, kļūt ar katru dienu skaistākam un pilnīgākam. Jakovļevas tēla vietām jūtam it kā disonanci sabiedrisko pienākumu un personiskās dzīves atšķirībā. Taču viss tas nemazina Jakovļevas tiešām lielisko sniegumu.

Viens no visspilgtākajiem tēliem lugā ir kolchoznieks Mārtiņš Bebris. Šis tēls rakstniecei sevišķi izdevies. Tādi aizgājušo laiku pārstāvji Padomju Latvijas laukos vēl sastopami diezgan bieži. Sievieti tie līdz šim laikam uzskatījuši kā zemāku radījumu, kuram bez ierunām jāpaklausā vīra rīkojumam. Bet pēkšņi viss vērsās savādāk.

«Ej tu, cilvēks, uz pagasta izpildkomiteju — sieviete priekšā! Vai nu sekretare, vai partordze», prāto Bebris.

Jā, padomju vara ir palīdzējusi lauzt to šauro loku, kurā kapitalistiskā iekārta bija ieslodzījusi sievieti. Ko-

chozniekam Bebrim sākumā grūti pie tā pierast, grūti arī to samierināties, tomēr beidzot pati dzīves gaita pierāda, ka viņa uzskati ir maldīgi.

Mārtiņu Bebrī tēlo aktieris Ščagin. Šis tēls viņam izdevies teicami. Cauri visai lugas darbībai jūtam Bebra pakāpenisko pāraugšanu, iekļaušanos padomju dzīvē. Šim tēlam jātic. Lugas nobeigumā tas mums kļūst tuvs un simpātisks.

Vienkāršs, praktiskā dzīvē norūdīta un no praktiskās dzīves pieredzes mācījusies ir Bebra sieva Liene (tēlo aktrise Belousova). Bez jēkādām savtīgām interesēm, ar lielu pienākuma sajūtu tā cenšas panākt ātrāku pašas vadītā kolchoza uzplaukumu. Darbs visas tautas labā ir Lienas dzīves galvenais saturs. Belousovas tēla to izūrtam spilgti un pārliecinoši.

Jauno rakstniece Austru Caani tēlo aktrise Jefremova. Cik daudz patiesa sirds siltuma, mīlestības uz visu jauno, progresīvo aktrise ielīkusi savā tēlojumā! Ja Klavam nebija piemērotas temas, lai uzrakstītu aktuālu lugu, tad Austru Caane padomju dzīvi ik uz soļa redz bagātu notikumu pilnu. Viņa redz socialistiskā darba varonus, stachanoviešus, Staļina premijas laureātus, redz vienkāršo lauku cilvēku — kolchoznieku — un tāpēc spēj uzrakstīt darbu, kurš konkurē iegūst pelnīgu atzinību un godalgu.

Aktrises Pavličinas radītās Edes tēls skatītājam ilgi paliks atmiņā. Kaut loma neliela, tomēr Pavličina, šķiet, pareizi pratusi atrisināt rakstnieces tēles: Edī mēs redzam kā cilvēku, kuram padomju vara ir atdevusi to, kas ir visaugstākā, ikvienam cilvēkam, — dzīvi, ko visu mūžu Ede nav pazinusi.

Dažus vārdus par jaunā zinātnieka Pāvila Ozola tēlu aktiera Veicera izpildījumā. Zālītes lugā šis tēls katrā ziņā vērtējams pozitīvi. Taču par Veicera parādīto Ozolu to nevaram sacīt. Gribētos, lai aktieris lomai pieietu ar lielāku nopietnību. Brižiem tiešām Ozolā šķiet vairāk buržuāziskās sabiedrības «salonu lauva» nekā nopietnas zinātnieks.

Bezmērīgas, garīgi tukšas sievietes tēls ir aktrise Fedosova atveidotā Lidācija. Tas pareizi tverts un izteiksmīgi zīmēts.

Par lugas uzdevumu peinīta atzinība izsakāma režisoram Sišiginam, kas prātis panākt visa kolektīva saliedētu sniegumu. Tikai atsevišķas detaļas zīdētos redzēt tipiskākas: piemēram otrā cēliena ainu kolchoza pagalmā. Taču vispārējā novērtējumā šiem un nedaudziem citiem sīkākām trūkumiem nav būtiskas nozīmes.

Elinas Zālītes luga «Vārds sievietēm» ir vērtīgs ieguvums latviešu padomju dramaturģijā. Šis lugas izrāde uz Maskavas Dramas un komedijas teatra skatuves, jo ciešāk savij Maskavas un Rīgas mākslinieku draudzību un sadarbību.

E. Ozoliņa

ta un transporta mezglu centrs. Še garām iet lielā dzelzceļa maģistrāle uz Ufu, Sverdlovsku un Sibīriju. Kuibiševas apgabālā padomju ģeologi atraduši bagātus naftas krājumus. Šo Volgas rajonu dēvē par Otro Baku.

Kuibiševa — kādreiz Samara, vēsturiska nemiernieku un revolucionāru pilsēta. 1670. gadā Samarā ienāca ar saviem pulkiem Stepans Razins, arī Pugačeva sacelšanās laikā šī pilsēta bijusi viņam labvēlīga. Samarā dzīvojis lielais revolūcijas ģenijs — Vladimirs Iljičs Lenins pēc tam, kad viņu izsūtēja no Kazanas universitātes. 1905. gadā Samaras strādnieki organizēja kaujas družinas, bet zemnieki atņēma muižniekiem muižas. Zemnieki toreiz noorganizēja pat savu republiku, kas pastāvēja gandrīz divus nedēļas. 1916. gadā uz Samaru atbēga no Sibīrijas trimdas Valerians Kuibiševs, kas te atjaunoja bolševistisko pagrīdes kustību. Oktobra socialistiskās revolūcijas laikā Valerians Kuibiševs organizēja un vadīja Samaras sacelšanos. Pilsoņu kara laikā te norisēja bargas cīņas pret baltvardiem un kontrevolucionāriem, kurās slavu ieguva leģendārais tautas karavonis Čapajevs. Kuibiševas darba laudis viņam uzēlusi Volgas krastā, iepretim drāmas teātrim, skaistu pieminekli: savu drosmīgo karavīru un partizanu vīdu, augstu pacēlis zobenu, nevaldāmā kumelī Čapajevs aujo pret tautas ienaidniekiem. Piemineklis atstāj dziļu, neizmirstamu iespaidu.

Monumentālu pieminekli tautai uzēlusi arī slavenajam revolūcijas tribunam, uzticamajam Lenīna un Staļina līdzgaitniekam — Valerianam Kuibiševam. Iepretim grandiozajai Kultūras pilij, kur atrodas operas un baleta teātris, mākslas muzejs un pilsētas bibliotēka, Kuibiševa tēls it kā dzīvs pārskata lielo, asfaltēto laukumu, kur svinību gadījumos notiek tautas sanāksmes un mitiņi.

Turpinājums nākamajā numurā

Kad domājam par latviešu padomju literatūras krāšņo uzplaukumu, par skaistām grāmatām, ko aizvien lielākā skaitā ir metienos saņem lasītājs, tad zinām — par to sevišķi jāpaņemas arī izcilajiem darbiem, kas izkristalizējušies citu brālīgo padomju tautu rakstītā vārda dārgumu purā. Un tiešām — pat grūti iedomāties latviešu tautas komunistisko audzināšanu, jaunā rītdienas cilvēka nobriešanu, bez tās garīgā daļuma, jūtu un atziņu bagātības, ko sniedz padomju literatūras labākie darbi. Tie pieejami katram no mums mātes valodā. Rakstnieku talanta radītie tēli iegūst arvien lielāku draugu pulku. Tādēļ dabiski, ka tulkojumi no citu padomju tautu literatūrā, kā skaita, tā apjoma ziņā, iņem ik gadus godpilnu vietu arī mūsu grāmatu ražā. Tiem ir izšķirēja nozīme latviešu tautas garīgo vajadzību apmierināšanā.

Bolševiku partija audzina padomju laudis uzmanību un cieņu pret katras tautas — vienai, liela tā vai maza, — kultūru, zinātņu mākslu. Līdz ar to pašos pamatos pamatos pārveidojot arī tulkotāja darbu. Tulkotāna ķīvūsi par pilntiesīgu daļrades veidu, kas mūsu socialistiskajā sabiedrībā celts vēl nebijušā godā un slavā. Mums sveši un naidīgi tādi papēmieni, kad mākslas darbu tulkotāna šauru eksploatatoru šķiras interešu dēļ paklauta māksliem īsinājumiem vai apzīnīgiem izkropojumiem, kā tas ik uz soļa notiek kapitalistiskajos Rietumos. Padomju zemē nav iespējams arī tās stāvoklis, kad grāmatas apjomu diktētu alkatīgas peļņas un ieraušanas intereses, un nekas cits. Mūsu tulkotāji, mūsu izdevniecības aicinātas ar visu sava talanta spēku, ar visām savām zināšanām radīt daļdarbus, kas būtu savu oriģinālu cietīgi, kas ievilņotu lauzi sirdis un prātus tāpat, kā tos ievilņojis pamatdarbs. Tiem, kam pa spēkam šī grūtā māksla, plaši atvertas durvis uz rakstnieku radošajām organizācijām, bet vislabākos no viņiem rotā augstākā Dzintenes atzinība un balva — Staļina premija.

Tomēr tieši pēdējā laikā centralajā un republikaniskajā presē paceļas balss par dažām nevēlamām parādībām, kas ieviesušās daļas tulkotāju radošajā darbībā un atradušās sev mājas vietu dažos grāmatu apgādos. Šai sakarā ne vienreiz vien jau pieminēts arī Latvijas valsts izdevniecības vārds. Mēs te domājam rakstu laikrakstā «Literaturnaja Gazeta» par dažiem tulkojumiem no latviešu valodas uz krievu valodu, kā arī divus rakstus žurnālā «Padomju Latvijas Bolševiks». Pierādīts, ka ar daudzām nepiedodāmām kļūdām klajā parādījies lielā kolektīvā darba «PSRS vēsture» I sējums, kas ļūtdains un sagrozot autora domas līdz kļūstājiem nonācis arī A. Hercena rakstu I sējums. Sakarā ar to žurnālā «Padomju Latvijas Bolševiks» teikts: «Tādu Latvijas valsts izdevniecības darba stilu var izskaidrot vienīgi ar paviršu izturēšanos pret tulkojumiem.»

Skarbi, bet pamatotji vārdi. Partijas žurnālā izlasīti, tie liek uzmanīgi pārlikt arī citus tulkotās literatūras novākus, un pirmām kārtām — tulkoto dailliteratūru. Par nožēlošanu nav nemaz tālu jāmeklē, lai tās spriedums rastos arī par šo tulkošanas nozari.

Kādreiz, iesacīdams tulkot vācu valodā Kariela darbu «Pagātne un tagadne», Friedrichs Engells bridināja: «Bet, lai tam nepieskaras tulkotāja-amatnieka roka!»

Tālāk Engells norāda, ka Karielis rakstā īpatnējā valodā, kur jāsaprot katrs norādījums uz angļu dzīves nišām. Kas to nespēj — pielaidis visnefēdzīgākās kļūdas.

Nesen Latvijas Padomju rakstnieku savienības tulkotāju sekcijas sēdē iztirzāja tulkotāja K. Valdmana veikumu Staļina premijas laureata E. Malceva romāna «No visas sirds» latviskā variantā izstrādāšanā. Arī par Malcevu var teikt, ka viņš raksta ļoti īpatnējā valodā, kas bārstīt plebārstīta tālā Al-taja novada lauzi īpatnējiem izteicieniem, kas uzbur skaistas gleznas un zīmē poētisku, apgarotu varoņu tēlus. Atņem tulkotajam Malcevam šis un citas īpatnības, sagrozīt tās un padarīt nabadzīgākas nozīmē atņem visam darbam daudz ko no tā spožuma, kas tam ir izcilāko padomju literatūras sasniegumu pulkā. Arī šai gadījumā bija vietā bridinājums:

Lai tam nepieskaras tulkotāja-amatnieka roka!

Var iedomāties pārsteigumu, kādu radīja K. Valdmana paskaidrojumi, ka tulkotot viņš par stilu neesot domājis, jo tulkotājam esot divi galvenie uzdevumi: pareizi valdīt izteikt autora domu un, ja autors kāpinājis emociju, atdarināt arī to.

Nāv mūsu nolūks te iztirzāt tulkošanas procesa pamatproblemas. Pareizi rīkojusies RS tulkotāju sekcija, dažas no tām apskaidrojama jau savā nāko-

šajā sanāksmē. Nepieciešams vienīgi atgādināt, ka tulkojums ir literatūras veids, kura uzdevums ir nevis atstāstīt saturu, bet izraisīt lasītājā visus tos pārdzīvojumus, izūtas, domas, ko viņš izraisījis pamatdarbs. Jo pilnīgāk tas tulkotājam izdodas, jo augstāk kvalificējams viņa darbs. Veiksmē šeit tāpat kā visās rakstu mākslas nozarēs gūstama tikai tad, ja talantu apauglo amata prasme, tulkošanas teorijas, tulkojuma iekūmību apgūšana. Bet tas ne tuvu nav vienā mēnesī vai vienā gadā apgūstams uzdevums.

Lai arī kā tulkotāji savā kolektīvā mēģināja novērtēt b. Valdmana sniegumu — labs, apmierinošs, pavism viduvējs, — viens šķiet neapstrīdams: tas ir amatniecisks darbs, kas veikts steigā, bez pietiekamām vaļodas un amata īpatnību zināšanām. Kļūdas, neprecizitāte, arī aplamības tulkojumā sastopamas ik pār's lappusēs. Mēģinot tās klasificēt, izveidojas vairākas lielas grupas. Pirmajā ietilpst viss tas, kas liekams uz paviršības konta. Redzams, ka tulkotājs nav pietiekami iedziļinājies autora tekstā, nav to līdz galam sapratis un spējis atveidot latviski. Lūk, dažī piemēri.

Autors, attēlojams cilvēku, partijas organizācijas sekretaru, kam kara pirmajās dienās kritusi abi dēli, liek viņam mutē tādus vārdus:

«Я б за своих парней сполна им отчитал.»

Tulkotājs tulko: «Es viņiem ar uzviņu uzskaitītu (pasvītrojums mūsu — red.) par saviem zēniem!»

Kas tas ir un kā to saprast? Skaidra tikai padomju cilvēku svētāko jūtu vulgarizācija un profanācija. Lasītāju tā vienkārsī aizvaino.

Citā vietā autors raksta: «... он просил передать тебе, чтобы ты остался сегодня на бюро райкома» bet tulkotājs tulko: «... viņš lūdž pateikt, lai tu šodien paliekt uz Rajona komitejas biroja kopējo (pasvītrojums mūsu — red.) sēdi.»

Kur radies vārds «kopējo»? Katram redzams, ka pat piedzīvojušu partijas darbinieku tas var vienīgi maldināt. Partijas rajona komitejās notiek biroja sēdes. Tā raksta arī autors. Ko domājis tulkotājs — nav zināms.

Turpinot mūsu klasifikāciju, grūti novikt stingru robežu starp divām nākošajām kļūdu un nepareizību grupām. Tās, šķiet, radījuši divi iemesli: par maz zināšanu, lai pārvaldītu krievu valodu, un par maz radošu spēku, lai grūtākajam vietām liktu daiļskanīgi atskanēt latviešu valodā.

Šai sakarā vispirms jāiebilst pret pieminētajā sanāksmē izskanējušo apgalvojumu, ka Valdmanis sekmīgi atveidojis idiomās. Lai runā fakti! Tulkojamā lasām: «... būtu man jaunības gadi, tad nūdien nekābūtu...» mēs mācāmies, lai neklūpdami augstas ražas iegūtu, «... laboratorija» viņiem tikai bez gada nedēļu pastāv, «... mājās es nevaru nosēdēt, tieši kā nēlaiki būtu aizvēduši, «... tev vaļrs nav savas sejas», «... viņš dzer gaisu», «viņš apstājās kā ierakts» utt., utt. Tādus un līdzīgus piemērus grāmatā var samēklēt atliku likām.

Rodas paradoksalas stāvoklis, Elizara Malceva darbu tādas idiomās, skaitie Al-taja apvidus teicienī un sakāmvārdi padara īpatnēji skanīgu, piedod tam to vienreizējo smaržu, pēc kuras arī nezinātājs jūt pacelamies savā priekšā zīlme tās kalnu grēdas un redz dēbojamies tālā kalnāja laudis. Tulkojumā noticis gluži pretējais — tieši šis vietaš skan kokaini, samāksloti, atbaidoši.

Varētu minēt vēl daudz piemēru, kur tulkotājs konstruējis teikumus, kādus latviešu valodas prātīes bez specialas piepūles pat izdomāt nevarētu. Netrūkst arī kļūdu par kurām grūti pateikt, kas te vainojams — tulkotājs vai korektors (nepatikamākā no tām atrodama pašā grāmatas sākumā. Grāmatu autors veltījis savam draugam Annai Ivanovnai un nevie Annai Ivanovai). Vajadzētu vēl runāt arī par tām vietām, kur tāls un neaizsniedzams tulkotājam palicis Malceva stils. Bet tas jau tālu pārsniegtu šī raksta ietvarus un ne ar ko nepānbildinātu toš jautājumus, kurus vēlējamies te iztirzāt. Mūsu nolūks bija pierādīt, ka kļāvš parādīties ievērojama padomju rakstnieka darba tulkojums, kurā kļūdu, nepareizību un nepilnību ir tik daudz, ka to nekādi nevar ieskaitīt latviešu padomju literatūrā panākumos, bet tieši otrādi — šis tulkojums pieder tās neveiksmēm.

Un tas vien jau ir notikums, kas liek meklēt veiktmes sakni un domāt, kā tā izrēvējama.

Tulkošana ir literāra daļrade. Katrs tās sniegums vērtējamā ar šo kritisko mērauklu. Bez tās nebū spējams panākt latviešu padomju tulkotā litera-

turas augstu kvalitāti un mākslinieciskā pilnvērtību. Jāatzīst, ka tieši kritika šo plašo un ļoti svarīgo darbības lauku atstājusi pilnīgi novārtā. Rezultātā — tulkotā literatūra sažūsi kā savvaļā pamesta druva, kur blakus zeltainiem graudiem redzam ne vienu vien nezāli. Uz to vispirmā kārtā vērsāma Rakstnieku savienības izdevumu (laikraksta «Literatūra un Māksla» un žurnāla «Karogs») redakciju uzmanība, par to tieši atbildība jāuzņemas arī tulkotāju sekcijai.

Ne «Literatūra un Māksla», ne arī «Karogs» pēdējā laikā nav parādījušās cik necik vēra nemamas apceres un kritikas par tulkošanas jautājumiem. Šāda nostāja var radīt tikai izbrīnu, lai neteiktu vairāk.

Tulkojumiem un tulkošanas problemām nekādā kļusu ciešo garām nevar paiet RS tulkotāju sekcija. Bet sevišķi pieminētajā sanāksmē spilgti atklājās, ka kritikas un paškritikas ziņā daudz kas vēl nav ievirzīts pareizās slīdēs arī te. Pa lielākaj daļai visi runātāji, ar referenti E. Kļieni priekšgalā, Valdmana darbam pieskārsās, kā mēdz teikt, «baltiem cimdēm». Vispirms viņi centās tam uzspiest zīmogu: labs, derīgs, lietojams un tikai tad norādīt uz dažiem atsevišķiem trūkumiem. Pārunāta un vispārīga iztirzājuma vietā notika pašalošana par vienu vai otru nēzāk svarīgu sīkumu: Spīrgtu vēja pūsmu tādēļ atgādināja Marksa-Engel-sa-Lenina institūta filiāles līdzstrād-niecs Purvins un pa daļai arī sekcijas vadītājs Bauņas uzstāšanās, Protams, ar Purvīnu var diskutēt un ne visam, ko viņa teica, var piekrist. Bet cēroša, atklātā, argumentēta domu apmaiņa, domu cīņa ir tāču tas varonais spēks, kas spēj virzīt un virzīt priekšu arī mūsu darbību šai nozarē. Ar visām saknēm no tulkotāju sekcijas jāpādzēn tā atkarības, padotības un padevības tendence kas nepārprotanā izskanēja dažu biedru vārdos (Smīdra, Niselovičs, Mindenbergs). Lai ne mūns no tā vairs nepaliktu mūsu tulkotāju sekcijas turpmākajā darbībā!

Zīmīgs bija arī grāmatas redaktoreš M. Šūmanes dažas piezīmes. Viņa paskaidroja, ka darba te bijis ļoti maz, jo visu paveicis tulkotājs pats. Paziņot Šūmani kā spējīgu tulkotāju un pieredzējušu redaktori. Acīm redzot šai gadījumā viņa vairāk palaidusies uz sava darba biedra labo slavu un mazāk uzmanības veltījusi tulkojuma salīdzināšanai un rūpīgai pārbaudei. Bet, kā zināms, tieši redaktoru darbā tas nereti noved pie nopietnām neveiksmēm.

Nāv iespējama nolēgt to veiksmīgo, pozitīvo, derīgo, ko arī šai gadījumā veicis tulkotājs Valdmanis. Uz to pamatotji norādīja daudzi viņa ieroču biedri. Bet mēs kategoriski iebilstam pret viņa izteiktajiem uzskatiem par tulkojuma būtību un cenšamies norādīt uz lielajiem robežiem viņa amata prasme. Tā darīs pārliecībā, ka līdz ar to zināmu ierosmi varēs smelties visi tulkotāji. Gribas ticēt, ka Valdmana persona auz jauns, spējīgs tulkotājs. Viņam nepieciešams rūpīgs, neatlaidīgs darbs un pastāvīga biedriska kritika. Rūpīgam darbam, Valdmana paša vārdiem runājot, viņam šai gadījumā pietrūcis laika, un principālu atklātu kritiku viņš arī netika saņēmis, vismaz RS tulkotāju sekcijas sēdē ne. Kā mēdz teikt — komentāri lieki.

Patī dzīve izvīza mūsu tulkotāju saimei milzums jaunu problēmu un uzdevumu. Tiešām — cik ilgi vēl mūsu dzejnieki tulkos no parindeniem, bet prozaiķi — no citiem tulkojumiem? Ir zināms, ka krievu biedri, kas piedalījās latviešu padomju rakstnieku izcilāko darbu tulkošanā, šai procesā iemācījās latviešu valodu. Daži rakstnieki saņēmuši no Čehoslovākijas un Vācijas demokrātiskās republikas lūgumus izsūtīt darbu oriģinālu, kurus tur gata-voas tulkot. Bet Padomju Latvijā? Mēs tulkojam no visām valodām, bieži vien pilnībā nepārvaldīdami nevienu.

Tālāk, katrs tulkotājs ikdienas darbā sastopa ar jēdzieniem, kuru agrāk nebija mūsu dzīvē, bet kuri tagad jau kļuvuši par tās neatņemamu sastāvdaļu. Uz katra soļa tie sastopami mūsu apvienoto kolchozu sētās, mūsu rūpnīcās un fabrikās, kur laudis strādā nē jaunām, socialistiskām metodēm. Radīt šiem jēdzieniem daiļskanīgus vārdus — lūk, otrs uzdevums, kura atrisināšana nav vairs atliekamā ne mirklī.

Paliek vēl mūsu tulkotāju daļrades augsnepejaš galveno virzienu nospraušana būtisko, raksturīgo trūkumu at-sevēšana un novēršana, tulkotāju meistarības nepārtraukta kāpināšana un daudzī jo daudzī cītī uzdevumi.

Lai rūdās mūsu tulkotāji kadri spējās kritiķa un paškritiķa ugunē! Dosimies visi tālāk, lai krāšņi jo krāšņi uzplauktu latviešu padomju tulkotā literatūra!

RĪGAS TEATRU JAUNO MĀKSLINIEKU KONFERENCE

Teatru darba sekmes lielā mērā atkarīgas no jauno mākslinieku pareizas audzināšanas un izmantošanas. Lai uzlabotu līdzšinējo stāvokli šai ziņā, Mākslas lietu pārvalde 28. novembrī sarīko Rīgas teatru jauno mākslinieku konferenci, kurā piedalīsies arī periferijas teatru jaunie aktieri un Teatra institūta un Konservatorijas studenti.

Rīgas teatru komjaunieši un jaunieši rūpīgi gatavojas konferencē. Teatros notikušas atklātās komjauniešu sapulces, kurās direktori referēja par darbu ar jaunatni. Jaunie aktieri aktīvi apsprieda šos referātus. Līdztekus daļrades problemām sapulcēs iztirzāti jautājumi par padomju mākslinieka morāli. Pašlaik teatru vadība organizē ska-

litāju konferences, kurās apspriedis jauno aktieru māksliniecisko sniegumu. Latvijas teatra biedrība konferencē gatavo fotoizstādi. Konferencē referēs Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpeinis un LLKJS CK sekretārs J. Andersons. Konference sāksies 28. novembrī, plkst. 11. Konservatorijas zālē.

Kolchoza darba poezija

A. Korneičuka «Irbenāju birztaļa» LPSR Valsts Krievu Dramas teātri

Inscenēdams A. Korneičuka komediju «Irbenāju birztaļa», Krievu Dramas teātris iepriecinājis skatītājus ar spilgtu, krāsu bagātu izrādi.

«Irbenāju birztaļa» ir liriska komedija. Liriskās komedijas žanrs ļauj ļoti pilnīgi izteikt autora silto, sirsnīgo attieksmi pret saviem personāžiem, iedziļināšanos viņu domās un izjūtās. Korneičuks mil «Irbenāju birztaļa» laudis, raksta par viņiem ar cieņu un draudzīgu smaidu. Visu lugu atmosferu caurstrāvo tīcība cilvēkam, pārliecība, ka tik skaisti cilvēki var vienīgi skaisti dzīvot un strādāt. Ikviens lugas varonis ir zīmīgs ar mūsu cilvēkiem piemēroto spilgtu un bagātu rakstura individualitāti, kā arī tieksanos pēc dzīves kolektīvā, pēc kopīga darba.

Teatra režisuras un aktieru priekšā bija uzdevums sniegt skatītājam patiesu mūsdienu kolchoza ainu, precīzi aizvadīt līdz skatītājam autora nodomus.

A. Korneičuks savā lugā attēlo procesu, kurā padomju laudis virzās uz komunismu. Starpības izzišana starp pilsētu un laukiem, visdažādāko centienu un profesiju cilvēku vienotība un garīgā radniecība, viņa pret apskumu, pret samierināšanos ar sasniegto, nemīlīgu radoša aktivitāte — lūg, lugas galvenās idejas. Tās galvenais konflikts atspoguļo notikšanos, jaunā un vecā savstarpīgās cīņas, visa progresīvā uzvaras redzē viedokļa.

Kolchoza priekšsēdētājs Romanuks ir spilgta, savdabīga figura. Būdam stingra rakstura cilvēks ar organizatora spējām, viņš pirms kāda laika bija pratis vadīt «Irbenāju birztaļa» laudis un būt zināms parānkumam. Samierinājās ar sasniegto, pārtraukdam augt un mācīties, viņš pakāpeniski kļuvis par sava kolchoza attīstības bremzētāju. Mēs redzam, kā kolchoznieki aizsteidzas savam vadītājam priekšā, cīnās pret viņa darba metodēm.

Romanukam ir sava sāra aprobežota saimnieka «filozofija», kas vispār raksturīga vairumam atpalikušu un iedomīgu vadītāju. Viņš uzskata, ka galvenais spēks ir vidējie kolchozi. Sirds dziļumus viņš, protams, apskauž pirmrindniekus. Viņu neliek mierā Dubkovecka un Makara Posmitnija sasniegumi. Bet pats Romanuks valrs nespēj līdzināties viņiem, pārņemt viņu pieredzi. Tādēļ viņš pats sev iestāta: «Viņi, protams, pirmrindnieki, bet galvenais spēks esam mēs — vidējie kolchozi. Tādēļ jau viņi ir varoņi, ka mēs neesam varoņi».

Tieši tādu Romanuku arī tēlo aktieris S. Vasiļjevs. Viņa izveidotais tēls nav smieklīgs ārēji, bet gan ar savām iekšējām mēģinājumiem īpašībām. Vasiļjeva notēlojumā Romanuks ir lāga cilvēks un dažubrīd pat rada simpatijas. Taču viņa kulturalā atpalcība, neiecietība pret kritiku, pārspīlētā pašapziņa (visas šīs īpašības aktieris atklāj lieliski) skaidri parāda, ka kolchozam vajadzīgs cits vadītājs. Un tomēr paliek cerība, ka Romanuks izpratis savas līdzsmeģības rīcības nederīgumu un spēš iememt piemērotu vietu kopīgajā darbā. Tādēļ lugas finālā, kad Romanuks aiziet «akademijā» pie Dubkovecka, liekas gaišs un dabisks.

Lugā Romanukam pretim izvirzīts Karpus Vetrovojs, ko atbalsta kolchoza partijas organizācija. Bijušais jūrnīeks Vetrovojs tagad ir priekšzīmīgs kolchoznieks, viņš it kā iemieso un vada visu, kas kolchozā ir jauns, kas aug un veidojas. Viņa raksturā vienkāršība, godīgums un stingrība apvienojusies ar kūšīgo gribu strādāt, pārveidot, nest savai Dzimtenei labumu. Ne velti rakstnieks Batura, kuram Vetrovojs karā ir izglābis dzīvību, viņu izvēlējis par savas grāmatas varoni.

Lugā daudz stāstīts par Vetrovoja varonīgo karavīra pagātni. Vajadzīgs, lai tagadējais Vetrovojs, ko mēs sastopam mierīga kolchoza darba apstākļos, būtu vēl spēcīgāks, nobriedušāks par agrāko Vetrovoju — karavīru. Tad varēs ticēt Nadeždas Romanukas vārdiem: «... Jūs esat lielāks, stiprāks nekā tā jūrnīeka tēls, kuru savā grāmatā radījis Batura».

Bet tādu tēlu radīt aktieris N. Tarskis nav spējis. Aktieris akcentē galvenokārt liriskos, romantiskos momentus. Tas izradē nevajadzīgi pasvītro, pastiprina sīzētisko mīlestības līniju par jaunu sociālo līniju. Un iznāk, ka cilvēku lielās jūtas, bagātais iekšējais saturs izpaužas zināmā mērā atrauti no viņa dzīves, darba un nodomiem.

N. Tarska Vetrovojs ir neizlīdzināts, nepietiekami mērtkēcīgs un liriskajās eģnās veiksmīgāks nekā tad, kad viņam jāparāda pirmrindas kolchoznieka īpašības. Tarskim jāpanāk, lai Karpus Vetrovojs skatītājs ieraudzītu cilvēku, kas patiešām cienīgs vadīt «Irbenāju birztaļa» kolchozniekus. Pagaidām personaža cīdenās sabiedriskās īpašības vēl nav atklātas līdz galam.

Ļoti interesants ir ciema padomes priekšsēdētājs Natalijas Kovšikas tēls. Katrā ainā izpaužas šis lieliskās sievietes versmāīgā enerģija, lietiskība un neatlaidība. Republikas nopelniem bagātā māksliniece J. Bunčuka to labi ietvērusi skatuves tēlā. Vinas Natalija ir ne tikai sabiedriska darbiniece, bet arī ātsaucīgs, uzmanīgs cilvēks, gudra, gādīga māte, nopietna, taču jautra un dzi-

vespniecīga sieviete. Mēs redzam, kā viņa gādā par kolchoza likteni, cīnās par augstām ražām, stingri ievēro partijas direktīvas. Tā ir sieviete ar plašu, valstisku vērienu, nesamierināma ienaidniece birokratismam un vienaldzībai.

Svarīga vieta komedijas personažu vidū ir uz «Irbenāju birztaļa» atbraukušajam rakstniekam Staļina premijas laureatam Baturam un viņa draugam ģeozotājam Verbam. Kolchoza dzīves skaistums viņus patiesi sajūsmina. Iestība pārspeģusī visus viņu cerības. No visas sirds viņi iemil kolchoza dzīves poeziju. Verba paliek dzīvot un strādāt «Irbenāju birztaļā». Un nav šaubu, ka šis kolchoza kļūs viņam par varenu iedvesmas avotu un dos vērtīgu materiālu daiļradei.

Tēlodams garīgo tuvību starp pilsētas inteliģenci un kolchozniekiem, A. Korneičuks pasvītro padomju mākslinieka galveno īpatnību. Padomju mākslinieks nav vienaldzīgs vērotājs un apcerētājs, kuram notikumi paliet garām. Batura aktīvi iejaucas konfliktā starp kolchozniekiem un priekšsēdētāju. Viņš saprot, cik svarīgs ir viss, kas te notiek, viņš cenšas palīdzēt kolchozniekiem atrisināt radušos jautājumus, novērst šķēršļus, kas kavē kolchoza un kolchoznieku turpmāko augšanu. Republikas nopelniem bagātais mākslinieks V. Coburs atradīs pareizas krāsas Baturas rakstura atklāšanai. Baturā apvienojas dzīvespriekš, augsta kultūra un vienkāršība. Aktieris izteiksmīgi parāda rakstnieka tieksanos būt kopā ar tautu, cīnīties par tautas labklājību. Šo aktivitāti Cobura tēlojumā vajadzētu vēl pastiprināt.

Mazliet vājāk aktieris G. Revo izveidojis ģeozotāja Verbas tēlu. Izradē Verba liekas nevajadzīgi vienkāršots un pārāk svaidīgs. Acīm redzot aktieris vēl nav atradis īstos izteiksmes līdzekļus šā personaža dabiskam un viengabalainam attēlojumam. Bet jūtam arī tas, ka G. Revo ir pa spēkam šaj lomā radīt atmiņā paliekošu tēlu, un atsevišķās ainās (piemēram sarunā ar Nataliju Kovšiku) viņš demonstrē teicamu scenisko meistarību.

Pārliecinoši un patiesīgi izradē parādīta otra sīzētiskā līnija — tema par mīlestību un draudzību mūsu dzīvē. Mākslinieka Verbas un kolchoznieces Vasiļišas Kovšikas mīlestība ir lielas, vaļsīrdīgas un dziļas krietnu un vienkāršu cilvēku jūtas.

Enerģiskā, straujā un atklātā Vasiļiša nav tikai iemīļusies meitene vien. Viņa ir arī atzīta un cienīta jaunāies postma vadītāja. Viņas krūtīs rotā augsta vārdības balva Mēs redzam, cik liksmi, ar kādu romantisku aizrautību viņa veic savu darbu. Būdamā it kā iemiesojums visam, kas kolchoza dzīvē jauns un zaloksnējs, būdamā kolchoza jaunatnes pārstāve, Vasiļiša neatlaidīgi cīnās pret vecajām darba metodēm, ar entuziasmu iesakņo lauksaimniecībā padomju zinātnes jaunākos sasniegumus.

Jaunā aktrise L. Krestovņikova droši rāda Vasiļišas rakstura straujumu un atklātību. Taču bērēm aktrise zaudē mēra izjūtu un pārkāpj savas varones rīcības un izturēšanās dabiskos ietvarus. Negribas ticēt, ka tāda meitene kā Vasiļiša skatos ar māti un Verbu varētu būt tik bērnišķīgi grāzīga un tik auksta un sausa attiecībās ar darba biedrēni. Kaut arī viņa ir jauno kolchoznieču vadītāja, tomēr nedrīkst aizmirst, ka viņas kopā ir augušas, mācījusās un strādājušas, ka tas ir draudzīgs meitēnu kolektīvs.

Blakus Vasiļišai redzam cītu brīnišķīgu kolchoza sādžas meiteni — Nadeždu Romanuku. Viņa ir jauna skolotāja, lauku inteliģences pārstāve. Autors plaši parāda Nadeždas idejsko bagātību un iekšējo skaistumu. Itin visu tāda meitene dara no sirds. Viņa mīl dziļi, ar visu savu būtī, strādā radoši, ar kvēlu vēlēšanos darīt labu. Nadežda saprot sava tēva aplamo pozīciju un to drosmīgi apkaro. Mīlestība uz tēvu atkāpjas, kad izvirzās jautājums par visa kolchoza interesēm.

Tieši tāda arī ir mūsu jaunā, no tautas dzīlēm nākusi lauku inteliģence. Tā izkopj kolchoznieku vidū socialistisko kulturu, visiem līdzekļiem aktīvi sekmē mūsu kolchoznieku garīgo izaugsmi un pašu kolchozu plauksmi. Lai tēls būtu īsti paties, aktrisei M. Podgurskajai mazliet pietrūkst viengabalainības un izturētības.

Epizodisko Agas Ščukas lomu talantīgi tēlo D. Valevska. Viņai izdevies izvairīties no liekas, mākslotas komikas, kas šai lomā viegli iespējama. Vienkārši un dabiski viņa parāda pilsētas mēģināsi, dīkdieni un tenku vāceli.

Uzveduma gaišās, priecīgās atmosfēras radīšanā lieli nopelni skatuves ģeozotājam M. Abolinam. Viņa dekorācijas bagātīgi atklāj mūsdienu kolchoza seju.

Inscenētājs A. Martinovs radījis teicamu uzvedumu. Pareizi izpradzams autora nodomu, viņš notikumam attīstības gaitā pratis šos nodomus izteikt realistiskos tēlos un notikumos. «Irbenāju birztaļa» inscenējums ir nenoliedzams Krievu Dramas teātra sasniegums.

Dz. Dimpēna

Nākamajā nedēļā

Sodien Filharmonijas zālē koncertlekcija skolu jaunatnei «Dziesma cīnā par mieru». Lektore doc. L. Sveņika. Piedalās LVU vīru koris dirigenta H. Medna vadībā, Filharmonijas vokālais vīru kvartets, Filharmonijas bazātā māksliniece I. Zvanova, T. Lukjanova, R. Veide un P. Pečerskis. Sākums plkst. 16.

Dailes teātri E. Zālītes lugas «Spēka avots» pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

Filharmonijas zālē simfoniskais koncerts. Piedalās Radiokomitejas simfoniskais orķestris. Dirigents LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks L. Vizners. Solīsta M. Fišers. Sākums plkst. 20.

20. novembrī Rīgas kinoteātros sāk demonstrēt demokratiskās Vācijas kino studijas «Deifa» ražoto filmu «Dievu padome».

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā ģeozotāja J. Bines atskaītes izstādes apspriešana. Sākums plkst. 18.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā dzejas sekcijas sanāksme. Izlīzās V. Belševas poemu «Septiņvārpu kviesis». Referenti J. Plaudis un J. Grants. Sākums plkst. 19.

Mākslas darbinieku namā Arvīda Grīgula daiļradei veltīts sarīkojums no cikla «Staļina premijas laureāti Mākslas darbinieku namā». Jāna Plauza ievadvārdi, Piedalās LPSR tautas mākslinieks, Staļina premijas laureāts A. Amtmanis-Briedītis, LPSR nopelniem bagātais māksliniece L. Baumanne un I. Zvanova, A. Abele, O. Starka-Stendere, R. Baltaišvīks, O. Krūmiņa, J. Mierkalns, A. Stubavs, D. Amtmane, N. Leimane, A. Krasts. Sākums plkst. 20.

Akademiskā Dramas teātra telpās Jēlgavas Dramas teātra viesizrāde ar A. Ostrovska lugu «Bez vainas vainīgie». Sākums plkst. 20.

Universitātes aulā LPSR tautas māksliniece Antas Klīnta radoša darba vakars. Piedalās Staļina premijas laureāti Z. Kataps un L. Freimane, komponists J. Keģitis, aktieris K. Pamiše. Programā Puškīns, Čehovs, Upīts, Michalkovs, Sakse, fragmenti no Blaumana lugas «No saldēnas pudeles» un Korneičuka lugas «Irbenāju birztaļa». Sākums plkst. 20.30.

21. novembrī Mākslas darbinieku namā prof. M. Sačā Aninā lekcija «Mākslas darbinieku uzdevumi cīnā pret buržuazisko nacionālismu». Sākums plkst. 17.

Latvijas Padomju komponistu savienībā lietiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

22. novembrī Mākslas darbinieku namā rīko ekskursiju uz ģeozotāja A. Zviedra darbnīcu. Sākums plkst. 15.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā Z. Lubānietes referāts «Komunistiskā audzināšana un bērnu literatūra». Korreferenti E. Pēte, V. Ošina, R. Pormalis, A. Vējāns. Izlīzās O. Ģermanes «Pionieru vadītājas piezīmes». Sākums plkst. 18.

23. novembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā tulkoātāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Akademiskajā Dramas teātri A. Tiklija lugas «Kalevas meistari» pirmizrāde. Sākums plkst. 20.

Mākslas darbinieku namā Konservatorijas studentu — jauno komponistu vakars. Prof. A. Skultes ievadvārdi. Sākums plkst. 20.

Konservatorijas zālē N. Fedorovska klaviervakars. Programā Šopens. Sākums plkst. 20.30.

24. novembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā A. Karpova lekcija par estētiskās jautājumiem. Sākums plkst. 18.

«Cinas» zālē Operas un baleta teātra jauninscenējumam — N. Rimška-Korsakova operai «Cara līgava» veltīts pārrunu vakars. Referēs K. Liepa. Operas frazmentu dziedās LPSR tautas māksliniece, Staļina premijas laureāte E. Pakule, LPSR nopelniem bagātā māksliniece, Staļina premijas laureāte A. Daškovs, A. Ludīpa, A. Vilumans, solīsti O. Blumberga un A. Vanags. Koncertmeistars H. Viļumanes klavierpavadījums. Sākums plkst. 20.

ATKLĀTA abonementu pienēmšana republikāniem laikrakstiem un žurnāliem 1951. gadam

Abonementus Rīgā un rajonos pieņem «Preses Apvienības» daļās, visos sakarā uzņēmumos un fabriku, rūpnīcu, mācību iestāžu, uzņēmumu, organizāciju, padomju saimniecību un kolchozu sabiedriskie preses izplatītāji.

Latvijas laikrakstu un žurnālu izdevniecība

TUMSAS VARĀ

(V. Minajeva grāmatas «Amerikanu ģestapo» fragmenti)

Karš tuvojās nobeigumam (tas notika 1945. gada janvarī), kad ASV parstāvju palāta pieņēma likumprojektu par pastāvīgas «antiāmerikaniskās darbības izmeklēšanas komisijas» nodibināšanu.

Tā notika iestādījuma atjaunošana, kuru amerikāņu tauta bija apzīmogojusi kā politiskās inkvizīcijas centru un fašistu paraugam atbilstošu «domu kontroles» orgānu. Dažus mēnešus pēc Rūzvelta nāves komisija, sekojot Voīstrita norādījumiem, organizē pēckā pirmo pretpadomju kampaņu. Par vajāšanas objektu viņa izvēlas «Amerikanu» — padomju draudzības nacionālo padomi. Pret tās vadītājiem Lamontu un Morfordu ierosina tiesas izmeklēšanu, apvainojot viņus «valsts necienā», kura izpauzies tādējādi, ka padome atteikusies komisijai iesniegt savus protokolus un arhīvu. Raksturīgi, ka parstāvju palāta ar lielu balsu vairākumu sankcionēja komisijas priekšlikumu Lamontu un Morfordu nodot tiesai.

Tas bija pirmais solis, kam sekoja nākošie. Un nepagāja ne gads pēc kara beigām, ka ASV reacionārā prese jau bija pilna naidīgu izteicienu pret Padomju Savienību, parādīja milzīgu centību visnekrietnāko insinucāciju izplatīšanā par mūsu lielo tautu, kuras varonīgajai pēdēlei un kolosālajiem upuriem pateicoties bija sadragāts fašisms, bija izglābta civilizācija un cilvēces nākotne. Laikrakstī «New-York World Telegram», «New-York Journal and American» un tiem līdzīgi centās viens otru pārtrumpot «visticamākās informācijas» sniegšanā par to ka, kā tas it kā esot zināms valsts departamentam un tieslietu ministrijai, «Maskavas rīnīši apmācīti, pieredzējuši propagandisti ierodoties Savienotajās Valstīs arvien pieaugošā skaitā...»

Šim insinucācijām pa pēdām visā zemē sāka lozēt launas baumas par jauna pretpadomju kara tuvošanos, kuram pēc «kara ministrijas un ģenerālštāba» uzskatiem vajāzot sākties tuvākajā laikā. Sākumā baumas izplatīja tādās lietās piedzīvojuši provokāciju meistari, kuru virzīja un atbalsta monopolijas. Bet drīz, kara kurinātāju aprindu visādi atbalstītas, tās sāka atklāti aicināt uz uzbrukumu PSRS un atoma ieroča izmantošanu šajā nolūkā.

Pretpadomju kampaņas galvenais iniciators un iedvesmotājs nepārtraukti bija tā pati izaudzinātā pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija. Šī komisija uzmanīgi izvairījās skatīt cauri lietām par fašistisko aģentu darbību kara laikā. Tā nekā nereaģēja uz ASV dzīvojošo hitleriskās partijas biedru (apmēram 800 cilvēku) divu sarakstu publicēšanu, un neieinteresējās, ar ko viņi nodarbojas. Vēl vairāk: komisija par savu padomnieku pieaicināja pazīstamo fašistisko barvedi Smitu, organizācijas «Amerika — pāri visam» vadītāju.

Komisija nepalaida garām nevienu iespēju, lai radītu pretpadomju noskaņojumu: tā visu laiku ir pašu nepārdomātāko, pašu ruplāko pretpadomju apmelojumu izplatītāja.

Kad progresīvā žurnālā «Masses and Mainstrim» 1948. gada maija numurā bija publicēta 32 amerikāņu inteliģences parstāvju atklātā vēstule uzsaucums padomju rakstniekiem, reakcija sacēla īstu traģēdiju. Rūpīgi sagrozot šo uzsaukuma patieso būtību, reacionārā prese sāka nolamāt personas, kuras bija to parakstījušas par «antiāmerikaniešiem», jo viņas uzdrošinājušas pacelt savu balsi, lai aizstāvētu mieru, ASV un PSRS draudzību.

ASV reacionārās aprindas visādi cenšas aizkavēt PSRS un Savienoto Valstu tautu draudzību cīnā par mieru. Šajā netīrajā lietā parstāvju palatas pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija spēlē pirmo vijoli. Šīs valdošā policēiskās izmeklēšanas orgāna pamudinošās nostājas rezultātā fašistiskie elementi pacēla galvu, sāka rīkoties arvien izalcinotāk, arvien nekautrīgāk. Jūtot, ka paliks nesodīti palaujoties uz iespaidīgu aprindu tiešu atbalstu, viņi noģāja līdz tādiem nekautrīgiem pretpadomju izteicieniem kā teroristiska akta sarīkošana pret ukraiņu parstāvju Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālāģ Asamblejā G. D. Stādņiku, kā melnīgu, PSRS naidīgu plakatu uzlīmēšana uz padomju ēdnīcības ēkas, kā padomju cilvēku nolau-pšana.

Nevienā no šiem gadījumiem ne parstāvju palāta komisija, ne citi varas orgāni nespēja vajadzīgos solus, lai ātri pārtrauktu fašistisko bandītu darbību, lai atstātu vainīgos un sauktu viņus pie atbildības.

Sākot ar 1945. gada rudenī, pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija uzsāka vispārēju uzbrukumu visām progresīvām antiāmerikaniskām organizācijām. Šīs organizācijas tika atzītas par «raudošām», un komisija publicēja to sarakstu. Tajā bija minētas: Amerikāņu-padomju draudzības nacionālā padome, Emigrantu un antiāģistu palīdzības apvienotā komiteja,

Nacionālā padome cīnā pret rašu diskrimināciju un daudzas citas organizācijas.

Par «necienu pret kongresu» tiesai tika nodoti Emigrantu antiāģistu palīdzības apvienotās komitejas priekšsēdētājs un 17 tas biedri. Vini atsācījas inkvizītoriem iesniegt komitejas lietas. Tiesai nodoto vidū bija izcīļi Savienoto Valstu progresīvie darbinieki: ārsti Barskis, Auslender, un Millers, rakstnieks Fasts, Ņujorkas universitātes profesors Bredītis, advokāts Džastiss, Leiders kundze un citi.

Pēc tam pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija sāka nodarboties ar «komunistiskās ietekmes noskaidrošanu Holīvudā». Uz Holīvudu devās galvenais komisijas izmeklētājs Striplings, kas īpaši interesējās par to, kādos apstākļos notikusi pazīstamās filmas «Dziesma par Krieviju» uzņemšana. Laikrakstī «Daily Worker» šajā sakarā atzīmēja, ka komisijas mērķis ir apmēlot kino aktierus un scenaristus — progresīvās kustības dalībniekus. «Izmeklēšanas» rezultātā pazīstamie scenaristi Džons Hovards Lausons, Dalton Trumbo un citi ar federalās tiesas spriedumu tika notiesāti ar ieslodzījumu cietumā un naudas sodu par atteikšanos atbildēt uz palatas komisijas iutājumiem, vai viņi ir komunisti. Komisijas loceklis Renkins pat pieprasīja izsūtīt uz Angliju Čarliju Čaplīnu tā iemesla dēļ, ka Čaplīns Holīvudā nododoties it kā «Amerikā pastāvīgojajai iekārtaj kaitīgam» dzīves veidam.

Censoties amerikāņu tautai atņemt iespēju gūt patiesu informāciju par notikumiem, par ASV iekšējo un ārējo politiku, pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisija sevišķi uzmanību pievērs progresīvajiem radio komentāriem. 1945. gada beigās nodarbojās ar astoņu radio komentatoru (Kingdona, Jochanesa, Stila, Heilmora un citu) runu izmeklēšanu. Tas bija signāls radio organizācijām, kurās mīnētie cilvēki strādāja. Radiostacija «WYZ» pēģināja anulēja kontraktu ar kompaniju, kura aizstāvēja komentētāju Heilmoru, bet radiostacija «WOW» bez jēkādā iemesla atlaida komentētāju Džekoosu. Progresīvo radio komentētāju vajāšana sevišķi plašu vērienu gūst 1946.—1947. gada ziemā; radiostacija «YOR» pārtrauc Kingdona uzstāšanos radiostacijā «YXN» — Stila uzstāšanos, radio kompanija «British Broadcasting Company» atlaiž četrus komentatorus — Vānderkuku, Godardu un citus, radiostacija «KFI» — sešus komentatorus. Ar 1948. gadu visi amerikāņu radio raidījumi bija attīrīti no ikkuras progresīvas vēsmas, un radio klausītājs sāka saņemt tikai vienpusīgu, reakcijas interesēm atbilstošu informāciju.

Blakus provokatorisko tenku izplatīšanai par jaunu pasaules karu amerikāņu reakcija nu jau vairāk nekā 4 gadus nodarbojas ar sistematiskām insinucācijām par tā saukto «sarkano spieģošanu». Sensacionālie paziņojumi, kas šajā sakarā laiku pa laiku parādās amerikāņu presē, ir rūpīgi pārdomātas kampaņas daļa, kuras mērķis ir novirzīt vidējo amerikāni no asām politiskām un ekonomiskām problēmām, uzskurt pretpadomju noskaņojumu.

Šī histeriskā kampaņa savu kulmināciju sasniedza 27. septembrī, kad komisija publicēja ziņojumu, prasot nekavējoties iesniegt apsūdzības aktus piecām personām, kuras iekārtas tā sauktajā atomu spieģošanā. Taču pēc divi dienām antiāmerikaniskās kampaņas organizatoriem tika dots nopietns siens: pat pati tieslietu ministrija bija spiesta publicēt un publicēja paskaidrojumu, kurā kritizēja pretamerikaniskās darbības izmeklēšanas komisijas ziņojumu un atzīna, ka nav nekādu pierādījumu spieģošanai, par kuru kļēdota komisija.

Jau agrāk prezidents Trumens savā runā preses konferencē par šo pašu jautājumu bija spiests atzīt, ka spieģošanas manījas kampaņa šadomāta, lai «novirzītu sabiedrības uzmanību no inflācijas».

Vaidības atbalsta rezultātā komisija vairs nesamierinās tikai ar amerikāņu darbības «izmeklēšanu». Tazad tā savu darbību cenšas izplatīt arī maršalizētājās zemēs, staro citu, nodomājus «izmeklēt» Francijas, Beļģijas un Holāndes zinātnieku darbību.

Kā zino aģentura «Associated Press», komisijas loceklis republikānietis Makdovels paskaidrojis, ka komisija ieinteresējusī preses ziņojumi par to, ka Francija, Beļģija un Holānde vēloties radīt starptautisku astronomisko observatoriju Beļģijas Konzono. Iznorģot faktu, ka šis rajons pieder Beļģijai, bet ne ASV, Makdovels izteicies, ka komisija grib uzziņāt, kādēļ zinātnieki observatorijai vietu izvēlējusies pasaulē lielāko urāna atradņu rajonā. Makdovels norādīja, ka viņš līdzās komisijas locekli uzziņāt līdzekli avotu observatorijas celtniecībai un precizēt pāreģos sīkumus.

(Turpinājums nākamajā numurā)